

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ

T.C.

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İŞLETME ANA BİLİM DALI

**ENTEGRE RAPORLARDA İÇERİK ANALİZİ; BANKACILIK
SEKTÖRÜNDE BİR UYGULAMA**

NURİYE ŞENOCAK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

DOÇ. DR. OSMAN KÜRŞAT ONAT

BURDUR - 2022

T.C.
BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI

ENTEGRE RAPORLARDA İÇERİK ANALİZİ; BANKACILIK
SEKTÖRÜNDE BİR UYGULAMA

NURİYE ŞENOCAK
YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Doç. Dr. OSMAN KÜRŞAT ONAT

ÜYE: Doç. Dr. Burcu ASLANTAŞ ATEŞ

ÜYE: Dr. Öğr. Üyesi Hakan TUNÇ

BURDUR – 2022

T.C.
BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ETİK BEYAN

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'ne göre hazırlamış olduğum “Entegre Raporlarda İçerik Analizi; Bankacılık Sektöründe Bir Uygulama” adlı tezin hazırlanması sürecinde akademik ve etik kuralları ihlal etmediğimi, tezimin özgün olduğunu, başvurduğum kaynakları metin içinde, dipnotlarda ve kaynakçada eksiksiz ve bilimsel kurallara uygun olarak gösterdiğimi taahhüt ederim.

Nuriye ŞENOCAK

TEŐEKKÖR METNİ

İlk günden itibaren adım adım beni bu sürecin sonuna hazırlayan; bilgeliğiyle, insanlığıyla, cesaretiyle kendimi geliőtirmemi, iyi hissetmemi ve bu işi başaracağıma inancımı teşvik eden, bilgi ve tecrübeleriyle yoluma ışık tutan, bu zorlu yolda iyi ki rehberim olmuş dediğim değerli hocam Doç. Dr. Osman Kürşat Onat’a çok teşekkür ederim. Kendisinin öğrencisi olmamın verdiği onur ve mutluluğu ifade etmekten gurur duyarım.

Hayatım boyunca aldığım tüm kararlara saygı duyan ve benden desteğini hiç esirgemeyen çok kıymetli aileme sonsuz teşekkür ederim.

Nuriye ŞENOCAK

(ŞENOCAK, Nuriye, Entegre Raporlarda İçerik Analizi; Bankacılık Sektöründe Bir Uygulama, Yüksek Lisans Tezi, Burdur, 2022)

ÖZET

Küreselleşmeyle birlikte kuruluşların artan gücüyle orantılı olarak toplumun beklentileri de değişmektedir. Yaşanan iklim değişiklikleri, azalan doğal kaynaklar, ekonomik krizler, toplumsal sorunlar, kuruluşların geleceği konusunda önemli riskler oluşturmaktadır. Karşılaşılan riskler kuruluşların sürdürülebilirliği üzerinde tehdit oluşturmaktadır. Yatırımcılar bu durum karşısında finansal tabloların yanında topluma, doğaya, paydaşlarına karşı sorumlu ve şeffaf olmalarını beklemektedir. Süreç içerisinde birbirinden ayrı yayımlanan finansal rapor, kurumsal sosyal sorumluluk raporu ve sürdürülebilirlik raporu gibi raporlar kuruluşların değer yaratma süreçlerini yansıtmamaktadır.

Temel anlamda finansal ve sosyal raporlamanın birlikte raporlanması düşüncesi, entegre raporun temelini oluşturmaktadır. Kuruluşların tüm bilgi kullanıcılarına yarattıkları değeri daha iyi anlatmasını ve anlam bütünlüğünü korumasını sağlamaktadır. Entegre rapor yatırımcılarına kısa ve öz şekilde finansal olan ve olmayan tüm bilgilerini sunduğu bir rapor olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu çalışmanın amacı doğrultusunda bankacılık sektöründe faaliyette bulunan 4 bankanın yayınlamış olduğu entegre raporların incelenmesi ele alınmaktadır. Bankaların 2019 ve 2020 yıllarında yayınladıkları entegre rapor verileri kavramsal açıdan içerik analizine tabi tutularak incelenmiştir. Bankacılık sektöründe faaliyette bulunan Garanti bankası, İş bankası, Yapı Kredi ve Türkiye Sınai ve Kalkınma bankalarının verileri kullanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Entegre Düşünce, Entegre Raporlama, Sürdürülebilirlik Raporları

(ŞENOCAK, Nuriye, Content Analysis in Integrated Reports; An Application in the Banking Sector, Master Thesis, Burdur, 2022)

ABSTRACT

With the globalization, the expectations of the society are changing in proportion to the increasing power of the organizations. Experienced climate changes, diminishing natural resources, economic crises, social problems pose significant risks to the future of organizations. Encountered risks pose a threat to the sustainability of organizations. In the face of this situation, investors expect them to be responsible and transparent to the society, nature and stakeholders besides the financial statements. Reports such as financial reports, corporate social responsibility reports and sustainability reports published separately during the process do not reflect the value creation processes of organizations.

Basically, the idea of reporting financial and social reporting together forms the basis of the integrated report. It enables organizations to better explain the value they create to all information users and to preserve the integrity of meaning. The integrated report emerges as a report that presents all financial and non-financial information to its investors in a concise manner.

In line with the purpose of this study, the analysis of the integrated reports published by 4 banks operating in the banking sector is discussed. The integrated report data published by the banks in 2019 and 2020 was analyzed conceptually by subjecting it to content analysis. Data from Garanti bank, İşbank, Yapı Kredi and Turkish Industrial and Development banks operating in the banking sector are used.

Keywords: Integrated Thinking, Integrated Reporting, Sustainability Reports

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN METNİ.....	i
TEŞEKKÜR METNİ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar DİZİNİ.....	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	x
KISALTMALAR.....	xi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ENTEGRE RAPORLAMA KAVRAMI VE BİLEŞENLERİ

1.1. Entegre Raporlama Kavramı	2
1.2. Entegre Raporlama Kavramı ve Önemi	3
1.3. Entegre Raporlama Bileşenleri.....	5
1.3.1. Sürdürülebilirlik Raporları.....	7
1.3.1.1. Sosyal Raporlama ve Tarihsel Gelişimi.....	8
1.3.1.2. Kurumsal Sosyal Sorumluluk (KSS)	9
1.3.1.3. Kurumsal Sürdürülebilirlik	11
1.3.2 Finansal Raporlama	12
1.3.2.1 Dünyada Finansal Raporlama	13
1.3.2.2 Türkiye'de Finansal Raporlama	15

İKİNCİ BÖLÜM

ENTEGRE RAPORLAMA SÜRECİNİ ETKİLEYEN OLAYLAR

2.1. Dünya’da Entegre Raporlamaya İlişkin Gelişmeler.....	18
2.1.1. Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (IIRC)	21
2.1.2. Küresel Raporlama Girişimi (GRI)	22
2.1.3. GRI G4 Klavuzu	23
2.1.4. 2013 IR Çerçevesi.....	25
2.1.4.1. Kılavuz İlkeler	28
2.1.4.2. İçerik Öğeleri	328
2.2. Türkiye’de Entegre Raporlamaya İlişkin Gelişmeler.....	37

2.2.1. 2015 TÜSİAD -YOİKK (Eylem Planı).....	37
2.2.2. 2017 ERTA	39

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ENTEGRE RAPORLARDA NİTEL ANALİZ UYGULAMASI; BANKACILIK SEKTÖRÜNDE BİR UYGULAMA

3.1. Araştırmanın Amacı	41
3.2. Araştırmanın Kapsamı.....	41
3.3. Araştırmanın Yöntemi	42
3.4. Araştırma Verilerinin Analizi ve Bulgular	43
3.4.1. Bankacılık Sektörü Entegre Raporlarında Nitel Analiz.....	43
3.4.1.1. Üst Yönetim Mesajları	44
3.4.1.1.1. 2019 Yılı Sonuçları	44
3.4.1.1.2. 2020 Yılı Sonuçları	45
3.4.1.2. Ekonomik Ortam.....	47
3.4.1.2.1. 2019 Yılı Sonuçları	47
3.4.1.2.2. 2020 Yılı Sonuçları	49
3.4.1.3. Sermaye Türleri	51
3.4.1.3.1. 2019 Yılı Sonuçları	51
3.4.1.3.2. 2020 Yılı Sonuçları	52
3.4.1.4. Sürdürülebilirlik.....	54
3.4.1.4.1 2019 Sonuçları.....	54
3.4.1.4.2. 2020 Sonuçları.....	55
3.4.1.5. Topluma Katkı	57
3.4.1.5.1. 2019 Sonuçları	57
3.4.1.5.2. 2020 Sonuçları.....	58
3.4.1.6. Kurumsal Yönetişim	60
3.4.1.6.1. 2019 Sonuçları.....	60
3.4.1.6.2. 2020 Sonuçları.....	61
3.4.1.7. İnovasyon Yaklaşımları	63
3.4.1.7.1. 2019 Sonuçları.....	63
3.4.1.7.2. 2020 Sonuçları.....	64
3.4.1.8. Gelecek Öngörülleri.....	66

3.4.1.8.1. 2019 Sonuçları.....	66
3.4.1.8.2. 2020 Sonuçları.....	67
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	702
KAYNAKÇA.....	74
ÖZGEÇMİŞ	81

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1: G4 Standardının Boyutları ve Alt Başlıkları.....	24
Tablo 2: Entegre Raporlama Çerçevesi Kılavuz İlkeler ve İçerik Öğeleri.....	26
Tablo 3: Nitel Analize Tabi Tutulan Sektör ve İşletmeler.....	43
Tablo 4: Bankacılık Sektörü 2019 Yılı Üst Yönetim Kategorisi Kelime Frekansları.....	44
Tablo 5: Bankacılık Sektörü 2020 Yılı Üst Yönetim Mesajları Kategorisi Kelime Frekansları.....	46
Tablo 6: 2019 Bankacılık Sektörü Ekonomik Ortam Kategorisi Kelime Frekans Tablosu.....	48
Tablo 7: 2020 Bankacılık Sektörü Ekonomik Ortam Kategorisi Kelime Frekans Tablosu.....	49
Tablo 8: 2019 Bankacılık Sektörü Sermaye Türleri Kategorisi Kelime Frekansı.....	51
Tablo 9 : 2020 Bankacılık Sektörü Sermaye Türleri Kategorisi Kelime Frekans Tablosu.....	52
Tablo 10 : 2019 Bankacılık Sektörü Sürdürülebilirlik Kategorisi Kelime Frekans Tablosu.....	54
Tablo 11: 2020 Bankacılık Sektörü Sürdürülebilirlik Kategorisi Kelime Frekans Tablosu.....	55
Tablo 12 : 2019 Bankacılık Sektörü Topluma Katkı Kategorisi Kelime Frekans Tablosu.....	57
Tablo 13 : 2020 Bankacılık Sektörü Topluma Katkı Kategorisi Kelime Frekans Tablosu.....	58
Tablo 14 : 2019 Bankacılık Sektörü Kurumsal Yönetişim Kategorisi Kelime Frekans Tablosu.....	60
Tablo 15 : 2020 Bankacılık Sektörü Kurumsal Yönetişim Kategorisi Kelime Frekans Tablosu.....	61
Tablo 16 : 2019 Bankacılık Sektörü İnovasyon Yaklaşımları Kategorisi Kelime Frekans Tablosu	63
Tablo 17 : 2020 Bankacılık Sektörü İnovasyon Yaklaşımları Kategorisi Kelime Frekans Tablosu.....	64

Tablo 18 : 2019 Bankacılık Sektörü Gelecek Beklentileri Kategorisi Kelime Frekans Tablosu.....	66
Tablo 19: Bankacılık Sektörü Gelecek Beklentileri Kategorisi Kelime Frekans Tablosu.....	68
Tablo 20: Belirlenen Kavramların Entegre Rapor Kategorilerine Göre Değerlendirilmesi.....	70

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: Kurumsal Raporlamanın Gelişimi	19
Şekil 2: Değer Yaratma Süreci.....	28
Şekil 3: Bankacılık Sektörü 2019 Yılı Üst Yönetim Mesajları Kategorisi Kelime Bulutu.....	45
Şekil 4: Bankacılık Sektörü 2020 Yılı Üst Yönetim Mesajları Kategorisi Kelime Bulutu.....	47
Şekil 5: Bankacılık Sektörü Ekonomik Ortam 2019 Yılı Kategorisi Kelime Bulutu...	49
Şekil 6: Bankacılık Sektörü Ekonomik Ortam 2020 Yılı Kategorisi Kelime Bulutu...	50
Şekil 7: 2019 Bankacılık Sektörü Sermaye Türleri Kategorisi Kelime Bulutu.....	52
Şekil 8: 2020 Bankacılık Sektörü Sermaye Türleri Kategorisi Kelime Bulutu	53
Şekil 9: Bankacılık Sektörü Sürdürülebilirlik Kategorisi Kelime Bulutu 2019.....	55
Şekil 10: Bankacılık Sektörü Sürdürülebilirlik Kategorisi Kelime Bulutu 2020.....	56
Şekil 11: 2019 Bankacılık Sektörü Topluma Katkı Kategorisi Kelime Bulutu.....	58
Şekil 12: 2020 Bankacılık Sektörü Topluma Katkı Kategorisi Kelime Bulutu.....	59
Şekil 13: 2019 Bankacılık Sektörü Kurumsal Yönetişim Kategorisi Kelime Bulutu...	61
Şekil 14: 2020 Bankacılık Sektörü Kurumsal Yönetişim Kategorisi Kelime Bulutu...	62
Şekil 15: 2019 Bankacılık Sektörü İnovasyon Yaklaşımları Kategorisi Kelime Bulutu	64
Şekil 16: 2020 Bankacılık Sektörü İnovasyon Yaklaşımları Kategorisi Kelime Bulutu	65
Şekil 17: 2019 Bankacılık Sektörü Gelecek Beklentileri Kategorisi Kelime Bulutu....	67
Şekil 18: 2020 Bankacılık Sektörü Gelecek Beklentileri Kategorisi Kelime Bulutu...	69

KISALTMALAR

BIST: Borsa İstanbul

ERTA: Entegre Raporlama Türkiye Ağı

FASB: Financial Accounting Standards Board

GRI : Global Reporting Initiative

GRI: Küresel Raporlama Girişimi

IFAC: The International Federation of Accountants

IIRC: International Integrated Reporting Council

SASB: Sürdürülebilir Muhasebe Standartları Kurulu

SKD: Sürdürülebilir Kalkınma Derneği

SPK: Sermaye Piyasası Kurulu

STK: Sivil Toplum Kuruluşları

TKYD: Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği

TSKB: Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankası

TÜSİAD: Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği ve benzeri vd.

YOİKK: Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu

GİRİŞ

Geçmişten günümüze yayınlanmaya devam eden finansal tablolar kuruluşların mevcut durumu hakkında bilgi verme ve gelecek için oluşturduğu değeri ifade etme konusunda yetersiz kalmaktadır. Bu ihtiyacın karşılanması isteği entegre raporlamanın ortaya çıkışına sebep olmuştur. Entegre düşünce yapısı 2010 yılı itibariyle uluslararası boyutta kurumsal bir nitelik kazanmıştır. Bir kuruluşun finansal olan ve finansal olmayan tüm bilgilerini bir araya getirerek bütüncül performansını ortaya çıkarması beklenmektedir. Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi'nin(IIRC) 2013 yılında 'Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi'ni yayınlamıştır. Kuruluşlar tarafından, yayınlanan çerçeve raporlamanın nasıl yapılacağını anlatan rehber olarak tanımlanmaktadır.

Entegre raporlama, kapsayıcı bakış açısıyla kuruluş faaliyetlerinin ortaya çıkardığı değer ve bu sürece etki eden faktörleri birlikte sunmayı amaçlamaktadır. Bu amaç kuruluş faaliyetlerini gerçekleştirmek için kullandığı sermaye ögelerini ve bunlarda yaşanan değişiklikleri açıklamaya çalışmaktadır. Yayınlanan çerçeve de kılavuz ilkeler ve içerik ögeleri kısmında raporlama da hangi soruların cevabının yer alacağı da ayrıntılı bir şekilde anlatmaktadır.

Bu araştırma da bankacılık sektöründe faaliyette bulunan Garanti Bankası, Yapı Kredi, İş Bankası, Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankalarının 2019 ve 2020 yılı entegre raporlama verileri üzerinde nitel analiz yapılmaktadır. Çalışmada 2019 yılı verileriyle 2020 yılı verileri kavramsal açıdan karşılaştırılmaktadır. Özellikle bu iki yıl arasında tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 pandemisinin yayınlanan raporlar da nasıl etki oluşturduğu da ayrıca dikkate alınmıştır.

Entegre raporlamaya ihtiyaç duyulmasının bir sebebi de küreselleşmenin etkisiyle artan bilgi elde etme beklentisi, şeffaflığı ve sosyal, çevresel etkileşimli kuruluşlar beklentisi kurumsal raporlama da değişime neden olmaktadır. Değişimle birlikte entegre raporlama da çevresel, sosyal faaliyetlerin hangi boyutta olduğu ve kuruluşlar için nasıl değer yarattığını da göstermektedir. Dünya da olduğu gibi Türkiye'de de entegre raporlama yapan kuruluşların sayısı pozitif yönde artış göstermektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ENTEGRE RAPORLAMA KAVRAMI VE BİLEŞENLERİ

1.1 Entegre Raporlama Kavramı

Her an değişen ve gelişen dünya şartları ortaya yeni ihtiyaçlar çıkarmaktadır. İşletme dünyasında uzun yıllardır kullanılan finansal raporlamanın, gelişmekte olan günümüz şartlarında şirket değerini ortaya koyarken yeterli olmadığı görülmektedir. Bu eksiklik yada yeterli bulunmama durumu ortaya yeni kavramlar çıkarma ihtiyacını tetiklemekte ve işletmenin tüm paydaşlarına gerçek değerini gösterebilmek adına entegre raporlamayı ortaya çıkarmaktadır. Entegre raporlama finansal durumun yanı sıra işletmenin finansal olmayan bilgilerini de açıklamak ve bunların birbirini etkileme konusundaki ilişkilerini de gözler önüne sermektedir. İşletmenin finansal olmayan bilgilerini açıklamak, faaliyet şeffaflığı, çevre ve toplum etkisi, yatırımcılara, fon sağlayanlara, tüm menfaat sahiplerine doğru ve güvenilir bilgi vererek işletmenin değer yaratmasını sağlamaktadır.

Entegre raporlama, kurumsal sosyal sorumluluk, sürdürülebilirlik ve faaliyet raporlarının bir üst versiyonudur. Entegre raporlama söz konusu tüm raporları kapsayan bir raporlama türüdür. (Kaya 2014:65). Entegre raporlamayı finansal ve sürdürülebilirlik raporlarının birleşimi olarak gören bazı çalışmalar olduğu bilinmektedir. (Kargın, Aracı ve Aktaş, 2013: 40) Ancak entegre raporlama bunun ötesinde çok daha geniş bir kapsama sahiptir. Entegre raporun bir birleşim raporu olmadığını belirten çalışmalar bunun nedenini raporun temelini oluşturan; organizasyon ve diğerleri için değer yaratma, sermaye ögeleri, değer yaratma süreci kavramlarıyla açıklamaktadır. (Yılmaz 2016:6). Entegre raporlama bu bilgilerin birbirleriyle ol an ilişkilerini, işletme stratejisiyle olan bağı ve yaratılan değere olan katkısını nasıl sağladığını göstermektedir. Entegre raporda tüm bilgilerin olması gerekmediği gibi değer yaratmasında kısa, orta, uzun vadede önemli rol oynayan bilgilere yer vermektedir. (Aras ve Sarioğlu 2015:44)

Uluslararası Entegre Raporlama Kurulu, entegre raporlamayı örgütün stratejisi, kurumsal yönetim ve finansal performans ile sosyal, çevresel ve ekonomik çevresi arasındaki ilgiyi gösteren yeni bir raporlama yaklaşımı olarak tanımlamaktadır. İşletmelerin finansal boyutu ile finansal olmayan kısmı arasındaki olayların birbirine olan ilgisi kurularak ortak bir bilgi oluşturulmak istenmektedir. Bu bilgi tüm paydaşların işletmenin performansının daha anlaşılır olmasını sağlamaktadır. (White 2010, 29).

Güney Afrika Entegre Raporlama Konseyi ise entegre raporlamayı işletmenin hem ekonomik hem de sürdürülebilirlik performansının bir bütün halinde menfaat sahiplerine sunulması olarak tanımlamaktadır.(IIRC 2013:7)

Küresel Raporlama Girişimine göre entegre raporlama bir kuruluş stratejisinin, yönetişiminin, performansının ve beklentilerinin zaman içerisinde değer yaratmayı nasıl sağladığına dair menfaat sahiplerinin kurduğu bir iletişim aracıdır şeklinde tanımlamaktadır. (GRI, 2014:85)

Entegre raporlama işletmeyi tüm taraflarıyla değerlendirilerek yapılan çalışmaların şeffaf, net, karşılaştırılabilir ve aralarındaki bağlantılarında ortaya konulduğu bir çalışma şeklinde yürütülmektedir.

Kuruluşlar entegre raporlamayla birlikte finansal, sosyal ve çevresel bağlantılarını ortaya koymaktadır. Ancak geçmiş durumlarını gözler önüne serdiği gibi uzun vadede oluşturacakları değerleri de sunmaktadır. Entegre raporlama doğrultusunda işletme paydaşları ve rapor okuyucularına kuruluş stratejilerini, muhtemel risklerini, finansal ve finansal olmayan fırsatlarını, performanslarını açıklamaktadır. Bu durum rekabet piyasalarında işletmeye sürdürülebilir başarıya ulaşma fırsatı tanımaktadır.(Saban, M., Vargün, H. ve Gürkan, S. 2017)

1.2 Entegre Raporlamanın Önemi ve Faydaları

İşletme yatırımcılarının ve paydaşlarının şirketin risk analizini ve kuramsal performansını tam olarak anlaması için finansal olan ve finansal olmayan bilgiler arası ilişki kurması gerekmektedir. Sürdürülebilirlik raporlaması (ekonomik, çevresel, sosyal ve yönetim performansı hakkında bilgi veren bir organizasyon rapordur) ile finansal raporlama entegre bir şekilde hazırlanması gerekir.(Gray ve diğerleri 2011)

Bir yatırımcı ya da şirket paydaşlarının karar sürecinde işletmenin mali durumunu gösteren parametrelere odaklanmaktadır. Fakat bir işletmenin değeri sadece finansal verileriyle ilişkilendirmenin yetersiz olduğu görülmektedir. Bu durum finansal olmayan bilgilerinde edinilmesinin önemini ortaya koymakta ve entegre raporlama ihtiyacının gerekçesini oluşturmaktadır. İşletmelerin sürdürülebilir performanslarının değerlendirilmesi için sadece finansal veri kullanımı yeterli olmadığı gibi hatalı bir tablo çizeceği de muhtemel görünmektedir. Bu durumda karbon salınımı, su, enerji kullanımı, tedarik zinciri gibi unsurların göz ardı edilmesi de aynı hatalı sonucu ortaya çıkarabilmektedir.(Kuşat, N. 2012)

Entegre Raporlama;

İşletme paydaşlarına ve rapor kullanıcılarına kaliteli bilgi sunmak

Sürdürülebilirlik raporlamasına daha etkin ve bütüncül bir yaklaşım geliştirmek

Sermayenin geniş bir tabanı (finans, üretilmiş, fikri, insan kaynağı, sosyal, ilişkisel ve doğal) için hesap verebilirlik ve yönetilebilirlik öğelerini güçlendirmeyi

Kısa, orta ve uzun vadeli değer yaratılmasını teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

(Entegre Raporlama <http://www.entegreraporlamatr.org/>)

Entegre raporun amaçları doğrultusunda sağladığı faydalar işletmeye, ülkesine, çalışma sektörüne göre farklılıklar ortaya koysa da geniş anlamda entegre raporun faydaları 3 başlık altında toplanmaktadır. Eccles ve Armbrister (2011) 'e göre : İçsel faydalar, dışsal (piyasaya yönelik) faydalar, risk yönetiminde faydalar şeklinde ifade edilmektedir.

Genel olarak entegre raporun faydaları; işletmenin performansını değerlendirirken kullanacağımız bilgilerin net olmasının yanı sıra finansal olan ve olmayan bilgilerin birbiriyle olan bağlantılarını ortaya koyabilmek, bu bilgileri tüm paydaşlara sunabilmek, işletmenin marka değerini artırma konusunda sosyal sorumluluk alanlarının üzerinde durması ve tüm paydaşlarıyla kurduğu kaliteli iletişimle de riskleri kaldırmak şeklinde açıklanmaktadır. Gelişen dünya koşullarıyla yaşanan güncellemelere uyum sağlayabilecek kadar hazırlıklı olmak ve hızlı uyum sağlayabilmeye de risk yönetimi açısından faydası olacağı görülmektedir.

1.3 Entegre Raporlama Bileşenleri

Firmalar finansal ve yönetim bilgilerini yıllık faaliyet raporlarında, çevresel ve sosyal bilgilerine ise sürdürülebilirlik raporlarında yer vermektedir ve bu durum ikisi arasındaki bağlantıyı oluşturmayı zorlaştırmaktadır. Entegre raporlamanın temelini bu eksiklik oluşturmaktadır. ‘Entegre raporlama kuruluşun mevcut raporlarında yer alan en önemli bilgileri bir araya getirirken bunların birbirleriyle bağlantısını kurar, bunların kuruluşun bugün ve gelecekte değer yaratmasına nasıl etki ettiğini anlatır’. (Aras & Sarioğlu TÜSİAD 2015)

Entegre raporlama komitesi entegre raporlamanın amacını şöyle açıklamaktadır.(IIRC ,2013:9)

1. Sermayenin en etkin biçimde dağıtılması ve tüm paydaşlara sunulan bilgilerin değerinin artırmak,
2. Sermayenin geniş tabanını oluşturan finans, sosyal ve çevresel gibi ögeleri şeffaflık açısından kalitesini artırmak, güvenilirlik açısından hesap verilebilir olmalarını sağlamak ve birbirleriyle olan ilişkilerinin anlaşılmasını sağlamak,
3. Kısa, orta ve uzun vadede değer yaratmayı hedef alan entegre düşüncüyü ve karar verme unsurlarını desteklemek.

Komitenin sunduğu amaçlar doğrultusunda entegre raporlama çerçevesini sermaye yönetimi kavramına inşa edildiği görülmektedir. Kuruluşların başarıya ulaşmaları çeşitli sermaye ögelerine dayandırılmaktadır. Sermaye ögeleri kuruluşun faaliyetlerini etkilemekte olup işletme faaliyetleri doğrultusunda artan, azalan değerleri ifade etmektedir. Entegre raporlama taslak önerisinde sermaye ögeleri altı kategoride tanımlanmaktadır ve organizasyonun değer yaratmasına temel oluşturmaktadır. Bunlardan insan sermayesi, sosyal ve ilişkisel sermaye, doğal sermaye, üretilmiş sermaye, finansal sermaye ve entelektüel sermaye olarak bahsedilmektedir.

İşletmelerin yöneticileri ve çalışanları bireysel yetkinlikleri, görev uyumları, öğrenme kapasiteleri, yeniliğe ve değişime açık olmaları insan sermayesini oluşturmaktadır. (Dess & Joseph 2000:19) Buna bağlı olarak insan sermayesi kişisel yeterlilik, kabiliyetleri, yenilik yapabilme motivasyonları, işletmenin yönetim politikasına ve etik kurallara uyum sağlamaları ve bunları desteklemeleri, işletmenin

stratejilerini anlama, geliştirme, sadakatleri, süreç, ürün ve hizmet geliştirme, liderlik etme, iş birliği yapma kabiliyetleri olarak tanımlanmaktadır.

Bir organizasyondaki kaliteli insan kaynakları, o işletmenin insan sermayesini, meydana getirmekte olup ve insan sermayesi esas itibariyle insanın kendisi olduğu için aslında işletmeler insan sermayesine sahip olamamaktadır ancak onları kiralayabilmektedirler. İnsan sermayesini oluşturan ögeler içinde; eğitim, mesleki bilgi, teknik bilgi, bilgi üretebilme yeteneği, girişimci oluşu sayılabilmektedir.

Organizasyonların doğal çevreyi, eko sistemi nasıl kullandıkları, koruduklarını anlatan bir kavram olarak doğal sermayeden bahsetmektedir. Ekonomistler doğal kaynakların ekonomik etkilerini doğal sermaye olarak tanımlamaktadır. Entegre raporlamada doğal sermaye, geçmiş ve geleceğin yenilenebilir ve yenilenemez doğal kaynakları olarak tanımlanmaktadır. . (Aras ve Sarıoğlu 2015)

Doğal sermaye, günümüz, gelecekte faydalı mal ve hizmet akımı sunan çevresel varlıklar ya da doğal kaynak stokunu içine alan bir kavramdır. Doğal sermaye unsurları ise hava, su, toprak, doğal yaşam yeri olarak sınıflandırılabilir ve bu unsurlar üretilen mal ve hizmet akımının gelişmesini sağlamaktadır.(Çetin, M. 2005)

Finansal sermaye: kuruluşların kullanımda olan tüm fonlarını (hem sermaye hem de borçlar) ifade etmektedir. Entegre raporlama çerçevesinde ise bir işletmenin mal üretimi veya hizmet sağlama amacıyla kullanıma sunulan borçlanma, öz sermaye veya hibe gibi finansman yoluyla ya da faaliyetler veya yatırımlar yoluyla edinilen fon havuzları olarak tanımlanmaktadır.(Yüksel, F.2018)

Sosyal sermaye sosyolojik bir kavram olup toplumsal yaşamın etkilerini ekonomik faaliyetlerin arasına koyarak sosyal içerikli bir kavram oluşturmaktadır. Entegre raporlamaya göre toplumlar ve tüm paydaşların kendi içlerindeki ve aralarındaki ilişkiler ile bireysel ve toplumsal refahı artırmak amacıyla bilgi paylaşma yeteneği olarak tanımlanmaktadır.(IIRC,2021:19)

Entelektüel sermaye: işletmeye rekabet avantajı sağlayabilecek, işletme çalışanlarının bildiği her şeyin toplamı şeklinde ifade edilmektedir. Entegre raporlama çerçevesinde kuruluşa ait bilgiye dayalı maddi olamayan varlıklar olarak tanımlanmaktadır.(Şamiloğlu,2000:67) Bunlar patentler, telif hakları, yazılımlar, haklar

ve lisanslar gibi fikri mülkiyet, zımni bilgi, sistemler, prosedürler ve protokoller gibi kuruluşa ait sermaye şeklide sınıflandırılabilir. (Aras & Sarıoğlu TUSİAD 2015)

Sermaye öğeleri sabit olmamakla birlikte kuruluşun faaliyetleri doğrultusunda azalır, artar yada farklı bir yapıya dönüşebilmektedir. Örneğin kuruluşun kar ettiği durumlarda finansal sermaye artış gösterirken, çalışanlarına eğitim imkanı sağlaması insan sermayesinde artış gösterebilmekte ve çevrenin kirlenmesi durumunda ise doğal sermaye azalımı izlenmektedir. (Aras & Sarıoğlu TUSİAD 2015)

Sermaye öğeleri birbirlerinden bağımsız değildir ve birbirleriyle etkileşim halindedirler. Örneğin, bir şirket Ar-Ge yatırımı yaptığında finansal sermayesinde azalış izlenirken ortaya çıkan buluş sayesinde fikri ve üretilmiş sermayesi artabilmektedir. Üretimde daha az su veya elektrik kullanılmasını sağlayan bir buluş ortaya atıldığında şirketin doğal sermayesinde artış izlenebilecektir. Şirketlerin başarı elde etme durumlarında finansal sermayesi pozitif yönlü artış gösterirken bu sermaye öğeleri arasındaki ilişkinin de entegre raporda açıklanması gerekmektedir. (Aras & Sarıoğlu TUSİAD 2015)

Yayınlanan çerçevenin sermaye öğeleri kısmıyla kuruluşlara geniş bir bakış açısı oluşturma kolaylığı sağlanmaktadır. Çerçeveedeki öğelerle sınırlı kalmayarak değer yaratmalarına katkı sağlayan farkı öğelere de raporlarında yer verebilmektedirler. Bir sermaye öğesinin altındaki kaynağın çok önemli olduğu kanaatindeyse bunu ayrı olarak değerlendirebilir ve tüm öğeler kuruluşlar için aynı oranda önemlilik göstermeyebilir, öğelerin katkı payları da değişkenlik gösterebilmektedir.

1.3.1. Sürdürülebilirlik Raporları

İşletmelerin finansal ve finansal olmayan bilgilerinin kamu ile paylaşmalarında bir aracı olan sürdürülebilirlik raporlarıdır. Sürdürülebilirlik raporları, işletmeler açısından sağladığı yararların yanında, hükümetlere işletmelerin ekonomiye etkisini ve katkısını değerlendirme imkânı vermekte, sürdürülebilir küresel ekonominin sağlanması açısından da hayati öneme sahip bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. (Global Reporting Initiative) İşletmeler faaliyetlerini sosyal ve çevresel sonuçlarını da değerlendirecek, sürdürülebilir büyüme gerçekleştirmeleri için tüm menfaat sahiplerinin ihtiyaçlarını karşılamak zorunda olduklarını kabul etmektedir.

Birçok akademik çalışmada işletmelerin finansal performansları ile sosyal performansları arasında olumlu ilişkilerin bulunması, işletmelerin tüm paydaşlarının çıkarlarını korumaya yönelik eğilimlerini desteklemektedir. Bu doğrultuda işletmeler, finansal raporlamanın yanında kurumsal sosyal sorumluluk ve sürdürülebilirlik raporları gibi sosyal performanslarını açıkladıkları raporlar yayımlamaya başlanmaktadır. (Şahin ve Çankaya, 2018: 861)

1.3.1.1 Sosyal Raporlama ve Tarihsel Gelişimi

1987 yılında Birleşmiş Milletlerin yayınladığı Ortak Geleceğimiz Raporu doğrultusunda sürdürülebilir kalkınma, “günümüz ihtiyaçlarının gerektirdiği kalkınmanın, gelecek kuşakların gereksinimlerini karşılama kabiliyetlerini ortadan kaldırmayacak şekilde gerçekleşmesidir.” Şeklinde tanımlanmaktadır. Bu tanımda sosyal hayatın iyileştirilmesi, çevresel değerlerin korunması, ekonomik gelişmelerden bahsedilmektedir. (UN, Our Common Future, 1987.)

Değişen ve gelişen dünya koşullarında şirketler sadece hissedar ve yatırımcılarına karşı değil tüm paydaşlarına, bilgi kullanıcılarına karşı sorumlu olduğunu bilerek hareket etmesi beklenmektedir. Bunlar tüm paydaşları ve müşterilerine karşı ekonomik sorumluluk, devlet ve anayasaya karşı yasal sorumluluk, topluma karşı etik sorumluluk ve tüm insanlığa ihtiyari sorumluluk olarak ifade edilmektedir. (Aras & Sarıoğlu TÜSİAD 2015)

Sürdürülebilirlik kavramının ilk ortaya çıktığı zamanlarda çevreye karşı duyarlı olunması ve çevreye karşı olan olumsuz etkilerin ortadan kaldırılması olarak algılanmaktaydı ancak bu durum zaman yerini ‘ sürdürülebilirliğin üç ayağı’ olarak tanımlanan işletmelerin ekonomik, çevresel ve sosyal sürdürülebilirliklerini savunan yaklaşıma bırakmaktadır. Bu yaklaşım herhangi bir kısmın eksik kalması durumunda tüm şirket faaliyetlerine olumsuz etki yansıtabilmektedir. Uzun vadede amaç şirketlerin ekonomik, sosyal ve çevresel açıdan yarar sağlamasını görmektir.(Yavuz, V.A. 2010)

Şirketlerin kar etme amacını gerçekleştirirken şirket faaliyetlerinin topluma ve çevreye zarar vermemesi ekonomik sürdürülebilirlik olarak tanımlanmaktadır. Sürdürülebilirlik ve şirket karlılığı birbirleriyle çelişen amaçları olsa da birbirine destek veren kavramlar olarak bilinmektedir. Şirket faaliyetlerinin çevreye olabilecek olan zararlarının minimum düzeye çekilmesi, doğal kaynak kullanımında

gelecek nesilleri de düşünerek hareket edilmesi gereken kararlar alabilmek çevresel sürdürülebilirliği tanımlamaktadır. Sürdürülebilir tarıma, geri dönüşüme, yenilenebilir enerjiye ve atık yönetiminin daha verimli kullanılmasını sağlayan çözümler üretmesi beklenmektedir. (<https://www.globalcompactturkiye.org/surdurulebilirkalkinma-amaclari/>)

Sosyal sürdürülebilirlik: Şirketin faaliyette bulunduğu iş kolunun ve mal ya da hizmet üretiminin menfaat sahipleri üzerindeki etkisini anlamak ve bunu işletmenin stratejisi haline dönüştürmek sosyal şeklinde tanımlanmaktadır.

Sosyal raporlamanın üçayağı olan ekonomik, çevresel ve sosyal sürdürülebilirliğin gelişen ve değişen toplumların ihtiyacını karşılama da yetersiz görülmesi gerekçesiyle dördüncü olarak “ kültürel sürdürülebilirliğin de eklenmesi beklenmektedir. Kültürlerin kalınmada önemli bir rolü olduğunu düşünenler, kültürel değerlerin, kimliklerin ve kültürel çeşitliliğin de korunması gerektiğini savunmaktadır. Sosyal sürdürülebilirliğin bir alt başlığı olarak değerlendirilen kültürel sürdürülebilirliğin bazı şirketler tarafından dördüncü boyut olarak kabul edilerek raporlama yapıldığı bilinmektedir. (Aras & Sarioğlu TÜSİAD 2015)

1.3.1.2 Kurumsal Sosyal Sorumluluk (KSS)

Bir devletin, kuruluşun ya da bireylerin toplum yararına hareket etme yükümlülüklerini içeren etik bir anlayış olduğu gibi sistemler arası bir denge sağlamak amacıyla gerçekleştirmekle yükümlü olduğu bir görevdir.(Demirtaş, 2015) Sosyal sorumluluk duyarlı bir toplum olduğunun göstergesi olmasının yanı sıra işletmeler açısından kurumsal itibarı pozitif yönde desteklemektedir. Tüketiciler günümüzde ürünün kalitesi dışında işletmenin sosyal sorumluluk faaliyetlerini de değerlendirmeyi de tercih etmektedirler. Kurumsal sosyal sorumluluk; ABD kökenli bir kavram olsa da genel anlamıyla bir zorunluluk değil daha çok sorumluluk olarak adlandırılır.

Sosyal sorumluluk yasal bir düzenlemeye uymak olarak değil çevreye ve topluma daha çok yatırım yapmak olarak değerlendirilmektedir. Boone ve Kurtz (Boone ve Kurtz, 1992:73) kuruluşların sosyal sorumluluğunu, üretimden tüketime kadar olan tüm faaliyetlerinde çevreyi uğrattığı zararı en aza indiren, işletmeyi sınırlandıran, topluma katkıda bulunan politikalar şeklinde tanımlamaktadırlar.

Kurumların başarısı 3P olarak adlandırılan; çevre(planet), insanlar(people), kâr(profit) bağlanmaktadır. Kurumların sosyal sorumluluk alanını bu göstergeler belirlemektedir.(Aktaran: Bakırtaş,2005). 2003 yılında Carmer'in 3P ilişkisini kurumların kar hedefini tüm paydaşlarına açık ve şeffaf bir şekilde iletişim kurulması olarak açıklamaktadır. Bir kuruluşun amacının uzun vadede elde edeceği kar olduğu bilinmektedir. Uzun vadede elde edilecek karın en önemli parçası müşteri memnuniyeti olarak açıklamaktadır. Bu memnuniyetin sağlanması toplumsal kampanyalara yatırım ile mümkün olabilmektedir. Etkin bir şekilde gerçekleştirilen kurumsal sosyal sorumluluk düzeni Pazar erişimini, verimli insan kaynaklarını, maliyet tasarrufunu, risk yönetim süreci gibi bir çok fonksiyonun olumlu yönde etkileyebilecek avantajları oluşturmaktadır.

Kurumsal sosyal sorumluluğun benimsenmesi sonucunda sağladığı faydalar (Suarez, 2020: 2):

1. KSS, paydaşları tarafından olumlu algılanarak itibarını olumlu yönde artırabilir.
2. KSS, işletmeye yüksek bir bağlılıkla gönüllü faaliyetlere katılan motive iş gücü sağlar
3. KSS, paydaşların daha olumlu olmasını sağlamaktadır.
4. KSS, müşteri sadakati doğrultusunda yüksek satış ve Pazar payına olumlu katkıda bulunabilmektedir.
5. İşletmeler, rakipler arasında farklılık oluşturabilmek amacıyla sosyal sorumluluğu önemsemektedirler.

Carroll (1991) kurumsal sosyal sorumluluk piramidi oluşturmuş ve dört boyutu ele almaktadır. (Carroll, 1991: 40-41);

1. Ekonomik sorumluluklar: işletmeyi sürekli karlı bir işletme olarak tanımlamak, hisse başına kazancı en üst seviyede olması, mümkün oldukça kârlı olmayı hedeflemekte ve üst seviyelerde çalışma verimliliğini içermektedir.
2. Yasal Sorumluluklar: Hukukun gereklilikleri doğrultusunda hareket etme, düzenlemelere yasalara uyan bir vatandaş olmak, başarılı bir işletmenin yasal sorumluluklarını yerine getiren bir işletme olmasını içermektedir.

3. Etik Sorumluluklar: Toplum tarafından benimsenen değişen ahlaki normları tanımak ve saygı göstermek, herhangi bir hedef için etik normlardan ödün verilmesini önlemek ve etik düzenlemelere uymak olarak tanımlanmaktadır.
4. Hayırsever sorumluluklar: Toplumun hayırsever faaliyetlere katılmalarını sağlamayı, sanat alanına yardımcı olmayı, toplumsal projelerde gönüllü olmayı hedeflemektedir.

1.3.1.3 Kurumsal Sürdürülebilirlik

Sanayi devriminin oluşturduğu ekonomik refahın 20. Yüzyılda arttığı bir dönem olmuştur ve gelişen sanayileşmeye paralel olarak nüfus dağılımı, kentleşmeye dönük yoğunlaşmalar başlamaktadır. Diğer yandan dünyadaki savaşların birçoğunun sona ermesi nüfus oranlarında artışa sebep olmaktadır. Bu sosyo-ekonomik gelişmeler, çevresel ve sosyal anlamda bazı olumsuzlara sebebiyet vermektedir. Doğal kaynakların tahrip edilmesi, yenilenemeyen enerji kaynaklarının hızlı tüketimi, üretim faktörlerinden en önemlisi olan çalışanların temel haklarının korunması yönünde ele alınması gerekliliği hakkında farkındalık yaratmaktadır.(Öz Mehmet, 2008) Bu gelişmeler ışığında geçen zaman içerisinde sürdürülebilir kalkınma küresel boyuttan ulusal, bölgesel ve kurumsal uygulanan bir kavram haline gelmektedir. (Altuntaş ve Türker, 2012).

BORSA İstanbul’a göre, “kurumsal sürdürülebilirlik, işletmelerde uzun vadeli değer yaratmak amacıyla, ekonomik, çevresel ve sosyal faktörlerin kurumsal yönetim ilkeleri ile birlikte şirket faaliyetlerine ve karar mekanizmalarına uyarlanması ve bu konulardan kaynaklanabilecek risklerin yönetimidir.” (Borsa İstanbul BIST, <http://borsaistanbul.com>) şeklinde tanımlanmaktadır.

Küresel Raporlama Girişimi’ne (Global Reporting Initiative – GRI) göre, sürdürülebilirlik raporu bir işletmenin günlük faaliyetlerinin etkilediği ekonomik, çevresel ve sosyal bir rapor olarak tanımlanmaktadır. Şirketlerin iş faaliyetlerinde, kritik sürdürülebilirlik unsurları üzerinde yarattığı etkilerin anlaşılmasına yardımcı olmak amacıyla çalışmalar yürüten organizasyonun GRI olduğu bilinmektedir. Sürdürülebilirlik raporlaması; kurumun değerlerine, yönetim modeline, çevresel ve

sosyal performans ölçümünü anlamayı da içinde barındırmaktadır ve bu konularda stratejik hedefler belirleyerek etkin yönetim bakımından yardımcı olmaktadır.

Küresel Raporlama Girişimi (2016) kurum içi ve kurum dışı faydalar şeklinde sürdürülebilirlik raporlamasına dair sınıflama yapmaktadır. Risk ve fırsatların anlaşılması, finansal olan ve olmayan çalışmalar arasındaki bağlantılar, iş süreçlerinin etkin yönetimi, maliyetlerin azaltılması ve verimliliğin artırılması gibi maddeler kurum içi faydalara örnek gösterilmektedir. Kurum dışı paydaşların kurumsal değerleri, marka değerinin yükseltilmesi, kurumsal itibarın artması, olumsuz etkilerin azalması ise kurum dışı faydalara örnek verilmektedir.

1.3.2 Finansal Raporlama

Finansal raporlama, işletmelerin kurumsal faaliyetlerinin değerlendirilmesi ve bu bilgilere ihtiyaç duyanlar için bir iletişim aracı olarak gelişmektedir. İhtiyari raporlama çalışmaları sürdürülürken yaşanan bankacılık kriziyle birlikte Menkul Kıymetler Yasası yürürlüğe girmiş ve finansal raporlama hem yasal bir düzene kavuşmuş hem de zorunlu hale gelmiştir.(Karğın vd.2013). Finansal durum tablosu, nakit akım tablosu, kar zarar tablosu, öz kaynaklar değişim tablosu ve zorunlu dipnotlar gibi finansal tablolar Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına uygun olarak yayımlanmaktadır.

Finansal raporlamanın kurumsal meşruluğu, kurumsal ve yasal etkenler sayesinde bulunmaktadır. Finansal raporlamaya ait ölçüm yöntemleri, raporlama standartları, denetim standartları, hileli finansal raporlamayla ilgili mahkeme kararları ve bilgilerin anlık kayda alınması şeklinde teknolojik alt yapıları bulunmaktadır. Ancak finansal raporlamanın, kuruluşun değerini göstermede yetersiz olduğu düşünülmekte ve hazırlanan raporları belli bir bilgi düzeyi sahibi kişilerin anlayabilmesi durumu kurum değerinin tam ölçülemediğini düşündürmektedir.(EY,2014)

İşletmelerin finansal raporlarındaki bilgi kullanıcılarını, kaynak dağıtım konusunda önemli ölçüde etkilemektedir. Verimli bir kaynak dağıtım üretkenliğe teşvik oluşturur ve kredi kullanımında, menkul kıymet alım satımında olumlu yönde etkilemektedir. Doğru kararları alabilmek için sektör, işletmeler, menkul kıymetler, genel ekonomi hakkında yeterli bilgiye sahip olmak gerekmektedir. İşletmenin finansal raporlarının sağlıklı bir şekilde bilgi kullanıcılarına ulaştırılması önemsenmektedir.

İşletmeler artan küresel rekabet koşulları doğrultusunda, teknoloji gelişmelerine de ayak uydurmalarını zorunlu hale getirmektedir.

Finansal raporlamada sorunun asıl nedeni bilgi miktarının fazlalığı olmayıp raporların karmaşık yapıda olmasından kaynaklanmaktadır. Finansal raporlamada karmaşıklık, bilgi kullanıcıları için raporda sunulan işletme faaliyet ve sonuçlarının oluşturduğu anlam zorluğundan bahsedilmektedir. Kurumsal raporlama da artan uzunluk oluşturduğu anlam zorluğundan bahsetmektedir. Kurumsal raporlamada artan uzunluk, fazla bilgi aktarımı anlaşılabilirliği zorlaştırmakta ve bağlantıların ilişkilerini ayırt etmede karmaşıklık oluşturmaktadır. Bilgi kullanıcılarının işletme faaliyetlerindeki iktisadi mantığı anlamalarını, önemli konuları ayırt etmelerini zorlaştırmaktadır. (<http://www.tmsk.org.tr>)

Raporda sunulan dipnotlar ve açıklamalar kısmının çok uzun olması bilgi kullanıcılarının detaylarda boğulmasına neden olup asıl bilgidен uzak kalmalarına neden olmaktadır. Finansal bilginin kullanılabilirliği bilginin neye hizmet ettiğiyle ilişkiliyken finansal raporlama bilgi kullanıcılarının karar alamsında etkin rol almaktadır. Bilgi kullanıcılarının finansal raporlardan daha sağlıklı bilgi alabilmeleri için raporların içerik düzeyi ve kalitesi, güvenilirliği, şeffaflığı, anlaşılabilirliği ve beklentilere uygunluğu açısından kaliteli düzeyde hazırlanmış olması beklenmektedir. (Durak, 2010)

1.3.2.1 Dünyada Finansal Raporlama

Küreselleşen dünyada muhasebe uygulamalarında finansal tabloların karşılaştırılabilir olması standartlaşmanın önünü açmaktadır. Bu ihtiyaç doğrultusunda uluslararası finansal raporlama standartları oluşturulmuştur. Ülkelerin muhasebe alanındaki gelişmişlik düzeyleri, hukuki ve ekonomik farklılıkları, muhasebe standartlarının uyumunda engeller ortaya çıkarmaktadır.

Finansal raporlamada ortaya çıkan farklılıklar; ülkelerin ekonomik kalkınmışlık seviyeleri, enflasyon, mesleki bilgi, eğitim seviyesi gibi farklı etmenler olarak açıklanmaktadır. Bu farklılıklar göz önüne alınarak finansal raporlamadaki uyumsuzlukları kaldırmak için çalışmalar yapılmaktadır. (Ağca ve Aktaş, 2007, s. 3).

Ülkelerde finansal tablo oluşumundaki benzerliklerin oluşması karşılaştırılabilir bilgi paylaşımının yaygınlaştırılması çalışmaları muhasebe de standartlaşmanın önemini

artırmaktadır (Güleç, 2018, s902). Muhasebe standartları, şirketlerin mali durumlarını farklı zamanlarda aynı şekilde karşılaştırma imkânı veren ve pratikte uygulanan kurallar ütünü şeklinde tanımlanmaktadır (Aydın,2018, s.28). Muhasebe standartları dikkate alınmaksızın hazırlana tabloların güvenilirliği, şeffaflığı, geçerliliği sorgulanır ve yanlış kararlara sebep olabilmektedir (Şensoy,2008). Muhasebe standartlarını uygulayan şirketlerin karşılaştırılabilir olması ve analizler yapılarak bağımsız denetim sürecine katkıda bulunduğunu ortaya koymaktadır (Büyüktopçu,2009).

- Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (IASC) , 1972 yılında Sydney’de 10. Dünya Muhasebe Kongre’sinde bir araya gelen muhasebecilerin oluşturduğu bir çalışma grubunda önerilmiştir. Bu öneri 1973’te Avusturalya, Almanya, İngiltere, Amerika Birleşik Devletlerinin muhasebe örgütlerince kabul edilmektedir. Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi farklı ülkelerden 97 mesleki muhasebe birliği ortak bir muhasebe seti kurulmaktadır. 1974 yılında ilk standart taslağını yayınlamış ve merkezi Londra da bulunmaktadır.(Başpınar, 2005, s. 53).

- Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) Muhasebecilik mesleğinin evrensel bir organizasyonu olan Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC), 1977 yılında 11. Dünya Muhasebeciler Kongresi’nde 45 ülkenin katılımıyla oluşturulmuştur. IFAC’ın kurulum amacı tüm dünyada muhasebe mesleğini geliştirmek oluşturmaktadır. Merkezi New York’ta bulunmaktadır. IFAC tarafından hazırlanan 2005 yılında geçerliliği olan tüm muhasebe kuruluşlarınca uyulması gereken bir Muhasebe Eğitimi Standartları oluşumuyla muhasebecilerin bilgi ve donanım ihtiyaçlarını dünya standartları düzeyinde karşılamaktadır (Özbecerikli ve Postacıgil, 2009).

- Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) 2001 yılından itibaren bağımsız düzenleyici bir kurum olarak “ Uluslararası Muhasebe Standartları ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartları’nın” gelişimini ve yayılmasını sağlayan kuruluş olarak bulunmaktadır. IASB, yayınlamış olduğu standartların ülkeler tarafından uygulanma zorunluluğu bulunmadığı halde dünya genelinde uluslararası muhasebe ve finansal raporlama standartları uygulanmaya başlanmaktadır.(Çelik, 2012, s. 24).

- İngiltere’de 1970 yılına kadar muhasebe alanındaki çalışmalar İngiltere ve Galler Yeminli Muhasebeciler Enstitüsü tarafından yapılmaktadır. 1990 yılında ise yeni bir düzenlemeyle standart hazırlama da finansal raporlama konseyi

görevlendirilmektedir.(Uysal, 2017, s. 23). Muhasebe Standartları Kurulu (ASB) ise, muhasebe standartlarının geliştirilmesi ve yayınlanması hususunda yetkili kuruluş olarak belirlenmiştir. ASB'nin muhasebe uygulama standartları üzerine yaptığı düzenlemeler, Standart Muhasebe Uygulamaları Bildirisi (SSAP) olarak açıklanmaktadır.

- Almanya'da muhasebe standartlarını düzenleme yetkisi resmi olarak tanımlanmamış ve Almanya Muhasebeciler Enstitüsü muhasebe konularının yer aldığı kanunlar üzerine yorum, açıklamalar yayımlamıştır. Almanya günümüzde muhasebeyle ilgili düzenlemelerini AB çerçevesinde yapmaktadır.. (Başpınar, 2005, s. 45)

1.3.2.2 Türkiye'de Finansal Raporlama

Tanzimat sonrasında muhasebe mesleğini etkileyen en önemli gelişme 1850 yılında kabul edilen Kanunname-i Ticaret'tir. Bu kanun tacirlerin tutmakla yükümlü oldukları defterler hakkında hükümler getirmektedir. Cumhuriyet döneminde çıkarılan Ticaret Kanunu'na kadar Fransa etkisi sürerken kanunla birlikte zamanın koşullarına göre yenilenerek, şirket hesaplarının tutuluş şekli ile kârın hesaplanması üzerinde durulmuş ve hesap dönemlerine ilişkin sınırlı olarak envanter çalışmaları, bilanço, kar-zarar tablolarının düzenlenmesi gibi durumlar hükme bağlanmıştır. (Uçma, 2012)

Türkiye de 1930'lu yıllarda karma ekonomi düzeni; muhasebe mesleğindeki gelişim sürecinin başlangıcı olarak ele alınmaktadır. Bu dönemde ortaya çıkan yasal düzenlemeler, vergiciliğe ilişkin muhasebe uygulamaları, iktisadi devlet teşekkülleri ve muhasebe eğitimlerine yönelik gelişmeler Türkiye de farklı bir muhasebe boyutuna taşıma düşüncesine yol açmaktadır. (Güvemli, O., Aytulun, A., & Şişman, B. 2013)

1930-1940 tarihlerinde iktisadi devlet teşekküllerinde birçok muhasebeci ve mühendis yetiştirildiği bilinmektedir. Muhasebe mesleğinin gelişim gösterdiği bu süreçte yeterli sayıda ve nitelikte meslek mensubu olmayışı örgütlenme çabalarının sonuç vermemesine neden olmaktadır. 1936 yılında Maliye Vekâleti Teşkilatı kanunuyla gelir kontrolörleri oluşturulmaktadır. Bu meslek zamanla genişleyerek hesap uzmanları, gelirler kontrolörleri ve vergi denetmenleri şeklinde adlandırılmaktadır. 1949 yılında Vergi Usul Kanunu yürürlüğe girmesiyle vergi uygulamalarını düzene girer ve Gelir vergisi, Kurumlar vergisi çerçevesinde toplanarak yeni defter düzeni oluşturulmaktadır.(Güvemli, vd. 2013)

Türk ekonomisinin 1980’den sonra dışarıya açılmasıyla birlikte, Türkiye uluslararası sermaye hareketleriyle tanışmış ve uluslararası sermayenin Türkiye’ye girmesinin yoğunlaşmasıyla 1981 yılında 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu çıkarılmıştır. 1982 yılında menkul kıymetler piyasasının idaresinden, kontrolünden ve mevzuatının düzenlenmesinden sorumlu resmi kurum olan Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) Ankara’da kurularak faaliyetlerine başlamıştır. SPK, muhasebeyle ilgili olarak 1984 yılında Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri’nin benimsendiği ve sadece SPK’ya tabi işletmeler için geçerli olan Sermaye Piyasası Kurulu Standart Hesap Planı’nı yayımlamıştır. Bu düzenleme, özel sektöre yönelik muhasebe alanında gerçekleştirilen ilk çalışmadır (Güvemli & Özbirecikli, 2011; Dinç & Atasel, 2016).

1984 yılı Ekim ayında “ Menkul Kıymetler Borsalarının Kuruluşu ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik” yayımlanmıştır. 1985 yılının sonunda ise SPK’ya bağlı olarak şimdiki adıyla BORSA İSTANBUL, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası kurulmuştur. 1989 yılında Serbest Muhasebecilik, Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu çıkarılmış ve TÜRMOB kurulmuştur. Kuruluşundan bu yana yaptığı tüm çalışmalarıyla muhasebecilik mesleğine gelişiminde katkı sağlamaktadır.

1994 yılında Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMÜDESK) muhasebe ilkelerinde tek düzeni sağlamak amacıyla kurulmuştur. TMÜDESK, UMS’leri esas alarak 19 adet ulusal muhasebe standardı yayımlamıştır.

Yeni TTK ile birlikte tüm sermaye şirketlerine TMS’lere göre finansal tabloların hazırlanması ve bağımsız denetimi zorunluğu getirilmiştir, daha sonra uluslararası standartlarla uyumlu Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları’nı oluşturmak, bağımsız denetçi ve bağımsız denetim kuruluşlarını yetkilendirmek ve bunların faaliyetlerini denetlemek adına Kamu Gözetimi ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) kurulmuştur. Kamu Gözetim Kurumunun amacı: Türkiye Muhasebe Standartlarını oluşturmak, denetim standartlarını belirlemek ve bağımsız denetçilere yetkilendirme vermek şeklinde açıklanmaktadır.

Muhasebe standartlarının Türkiye’deki gelişim sürecine bakıldığında genel olarak devletin yada yasal statüye sahip kuruluşların etkin bir şekilde yer aldığı görülmektedir. Bu kurumlar Kamu Gözetim Kurumu (KGK), Sermaye Piyasası Kurumu (SPK) ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) gibi çalışmalarıyla

birlikte muhasebe standartlarının birçok organizasyon tarafından uygulanabilmesine olanak sağlamaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

ENTEGRE RAPORLAMA SÜRECİNİ ETKİLEYEN OLAYLAR VE ENTEGRE RAPORLAMA MODELLERİ

2.1. Dünya’da Entegre Raporlamaya İlişkin Gelişmeler

Finansal raporlamanın işletmelerin bütün performansını ve risklerini göstermekte yeterli olmaması sonucunda sürdürülebilirlik raporlaması yapan şirket sayısı her geçen gün artarken, bu raporlarda sürdürülebilirlik performansının nasıl finansal sonuçlara yol açtığı çoğunlukla açıklanmadığı bilinmektedir. Sürdürülebilirlik raporlarında sunulan verilerin şirketin iş modeli, stratejisi ve finansman ile bağının kurulmaması, yatırımcıların şirketin sürdürülebilirlik performansının şirketin değer yaratma sürecine nasıl bir katkı sağladığını anlamasını zorlaştırmaktadır.(Eccless & George,2014)

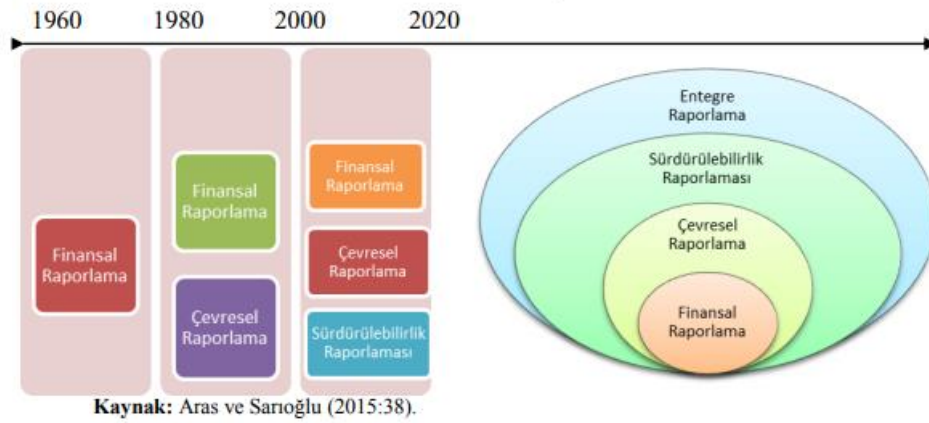
Şirketlerin birbirlerinden farklı standartlar uygulayarak raporlama yapması, birbirini tekrarlayan ve karmaşık bilgilerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Sürdürülebilirlik için farklı bölümlerden alınan bilgilerin bağlantıları kurulamadığı için kopukluklara neden olmaktadır. Oldukça uzun ve detaylı olan kurumsal raporlara, yeni raporlar eklenmesi durumu bilgi kullanıcılarını için zorlu bir sürece sokarak kendileri için önemli olan bilgileri ayırt edebilmelerini zorlaştırmaktadır.

ACCA’nın 2013 yılında 18 ülkede gerçekleştirdiği ankette yatırımcıların yüzde 89’u yatırım kararları için sürdürülebilirlik verilerinin çok önemli olduğunu belirtmiştir. Araştırmada bugünkü sürdürülebilirlik raporlarına ilişkin yatırımcıların büyük çoğunluğunun üzerinde durduğu diğer konular ise:

1. Raporların karşılaştırılabilir olmaması,
2. Raporların önemli olan konuların öne çıkarmada yetersiz kalması,
3. Raporların şirket stratejisi ve riskleri arasındaki bağlantının yetersiz kalması,
4. Finansal olmayan bilgilerin finansal bilgilere entegre edilmesinin gerekliliğini oluşturmaktadır.(ACCA, “What Do Investors Expect From Non-Financial Reporting?”, 2013)

Yatırımcıların kurumsal raporlamaya ilişkin en büyük eleştirisi, sunulan bilgilerin yetersizliği değil, bilgilerin birbirlerinden kopuk olması, aralarındaki bağlantının oluşturulmaması ve fazlasıyla detaya ver verilmesi olmaktadır. Sunulan bilgilerde sürdürülebilirliğin şirkete nasıl bir değer kazandıracağına net olmaması anlamayı zorlaştırmaktadır. Yatırımcıların net olmayan bu manzara karşısında işletmelerin mevcut ve gelecek performansı hakkında yanlış kararlar almasına sebep olmaktadır.

Mevcut raporlama düzeninin tüm paydaşlara aktarılan bilgilerde beklentileri karşılayamama durumunu ortaya çıkardığından; şirketler geçmiş, bugün ve gelecekte nasıl değer yarattığını anlatan raporlama biçimi olan entegre raporlamanın doğuşuna sebep olmuştur. 2000’li yılların başında bazı şirketler (Novo Disk, Natura, Philips gibi) entegre raporlamaya başlarken, 2000’li yılların sonuna doğru iş dünyasının gündemine girebilmiştir.

Şekil 1: Kurumsal Raporlamanın Gelişimi

Entegre raporlamanın dünyada ortaya çıkışı 1994 yılı Güney Afrika'nın tam demokrasiye geçişine kadar uzanmaktadır. O dönemin yeni başkanı Nelson Mandela Güney Afrika kuruluşlarına ve şirketlerine karşı oluşan güvensizliği azaltabilmek düşüncesiyle şeffaflık, eşitlik ve bilgi paylaşımına teşvikte bulunmaktadır. Bu ihtiyaçlar doğrultusunda Marvyn King'i kurumsal yönetim ilkelerine ilişkin çalışmalar yapılması için King Komitesinin kuruluşunda görevlendirmektedir. (WBCSD, 2014, s. 6)

Yayımlanan ilk King raporunda (1994) kuruluşların finansal olmayan bilgilerini de açıklamasını teşvik etmektedir. 2002 yılındaki KING II raporunda ise şirketlerin tüm paydaşlarını dahil ederek sorumluluklarını finansal sonuçlarının yanı sıra sosyal ve çevresel konuları da içine alacak şekilde geliştirmelerini istemektedir. Raporun yayınlanmasının ardından Johannesburg Borsası; borsaya kote olan tüm şirketlerine yıllık raporlarında ilkelere nasıl uyduklarını anlatmalarını istemektedir ve bu doğrultu da gelişmelerini desteklemektedir. (Cliffe Dekker Attorneys,t.y., s. 2).

2008 yılında yaşanan finansal kriz, finansal raporların uzun ve karmaşık olmasına rağmen risklere cevap verme de yetersiz kaldığını ortaya koymaktadır. Yatırımcılar, iş dünyası ve toplum arasındaki güvensizliğin boyutunu alt seviyeye taşımak için 2009 yılında KING III raporunu yayınlamaktadır. Bu raporun ardından Johannesburg Borsası 2010 yılında tüm borsaya kote şirketlerine entegre rapor yayınlamayı zorunlu hale getirmektedir ve yayınlamayanların nedenini açıklamayı zorunlu kılmaktadır. Güney Afrika'nın borsaya kote olmuş şirketlerine zorunlu hale getirmesinin ardından Danimarka, Fransa gibi bir çok ülkede şirketlerine finansal raporlama da finansal olmayan bilgileri de açıklamalarını zorunlu hale getirerek entegre raporlamayı benimsemektedir. 2010 yılı itibariyle de dünya çapında entegre raporlamanın hız kazanması Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi'nin kurulmasıyla başlamaktadır. (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 41)

IIRC uzun vadeli vizyonunu, “kamu sektöründe ve özel sektörde kurumsal raporlama normu olarak entegre raporlamanın kullanıldığı, yaygın kurumsal uygulamalarda entegre düşünce yapısının uygulandığı bir dünya” (IIRC,2013) olarak açıklamaktadır. Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi kuruluşundan itibaren entegre raporlamaya yol gösterecek bir raporlama çerçevesi oluşturmayı görev olarak belirlemektedir ve bu doğrultuda 2011 yılında ilk tartışma dokümanı yayınlanmıştır.

Yayınlanan ilk doküman akademisyenlerce, sektör temsilcileriyle bir araya gelinerek değerlendirilmekte olup ardından 2013 yılında Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi yayınlanmaktadır.

2.1.1 Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (IIRC)

International Integrated Reporting Council (Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi - IIRC), düzenleyici kurumlar, yatırımcılar, şirketler, standart belirleme otoriteleri, muhasebe uzmanları, akademi ve STK'lar tarafından kurulmuş küresel bir oluşumdur. Bu oluşum, kurumsal raporlama sürecinin gelişiminde bir sonraki adımın, değer yaratma, koruma veya erozyon hakkında iletişim olduğu görüşünü ortaya koymaktadır.

Entegre raporun diğer kurumsal raporlardan farkı, henüz üzerinde anlaşılmış tek bir raporlama modelinin (standartının) bulunmamasıdır. Kuruluşu itibariyle entegre rapor hazırlamak isteyenleri yol gösterici bir model geliştirmeyi hedefleyen IIRC yaptığı çalışmaların ardından Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesini yayınlamaktadır. Yayınlanan çerçeve birçok dile çevrilerek dünya genelinde kullanılan bir rehber halini almaktadır.(IIRC,2013) Çerçeveyi özel sektör, kamu kuruluşları, orta ölçekli şirketler, kar amacı gütmeyen kuruluşlarda kullanabilmektedir.

Çerçevede raporlama için kullanılabilecek kılavuz ilkeler ve içerik öğeleri bulunmaktadır. Kullanılan tüm kavramların tanımları yapılmakta ilkeler kısmında nelere öncelik verileceği, içerik öğeleri kısmında hangi soruların cevabını bulunduracağı açıkça ifade edilmektedir. Çerçevede prensip bazlı yaklaşım benimsenmektedir ve kuruluşların kendi özelliklerine uygun raporlamayı seçmelerine olanak sağlamaktadır. Raporun içeriği hakkında bilgi veren kılavuz ilkeler ve içerik öğeleri arasında bağlantı oluşturulmaktadır.

Çerçevede bu ilke ve öğelerden koyu ve italik şekilde belirtilmekte olup aksi belirtilmedikçe tüm gereksinimlerinin uygulanması beklenilmektedir. Bir entegre raporda kurumsal yönetim sorumlularına ilişkin onay ve çerçeveye uygun bir rapor sunulduğuna dair görüşlere ve ulaşılan sonuçlara da yer verilmesi istenmektedir.

2.1.2 Küresel Raporlama Girişimi (GRI)

Akarçay, kurumsal sürdürülebilirlik için finansal raporlara dayalı başarı değerlendirmelerinin yetersiz olduğunu ifade etmektedir. Organizasyonların varlıklarını ve kaynaklarını verimli bir şekilde kullanılması, korunması ve yönetilmesinin ekonomik karlılığı ölçmeye yönelik finansal raporlama yapılması; bilgi kullanıcılarının beklentilerini karşılayamamaktadır. İşletme ve paydaşlar tarafından finansal olmayan bilgilerinde raporlanması an az finansal bilgiler kadar önemli olduğu düşünülmektedir.(Akarçay, 2014)

Kurumsal raporlamanın gelişimi finansal raporlama ile başlayarak geçen yıllarda detaylı ve çeşitlilik arz eden raporlarla devam etmektedir. Gelişim sürecine bakıldığında finansal raporlamanın ardından 2000’li yıllarda sürdürülebilirlik raporlamasını ve 2010 yılından sonra ise entegre raporlamayı benimsediği görülmektedir.(Kargın, Aracı ve Aktaş 2013) Sürdürülebilirlik raporları işletmenin çevresel, ekonomik ve sosyal performansını açıklama da finansal raporların sınırlarını genişletmektedir. Başar’ın 2006 yılında yaptığı tanıtımda sosyal sorumluluk raporlamasını yıllık faaliyet raporlarında ya da ayrı olarak, işletmenin çevresel ve sosyal boyutlarından bahsederek işletme içi ve dışı menfaat sahiplerine finansal ve finansal olmayan bilgileri sunan raporlar şeklinde bahsetmektedir.

Sürdürülebilirlik raporlaması ile işletmelerin finansal raporlamasının yanı sıra çalışanları dahil olmak üzere topluma ve çevreye karşı ne kadar duyarlı olduğunun önemi daha da vurgulanmaktadır. Gönüllülük esasına göre hazırlandığı bilinen sürdürülebilirlik raporlamasında yer verilen bilgiler; finansal raporlamanın aksine, daha çok niteliksel ve ölçülmesi daha zordur. Aynı zamanda yasal bir çerçevesi de bulunmamaktadır. (Kağnıcıoğlu, 2009: 129). Sürdürülebilir raporlama için Küresel Raporlama Girişimi (GRI) tarafından net standart ve ölçümlere başvurulmuştur. 1999 yılından beri gelişmekte olan sürdürülebilir raporlama kılavuzu 2015 yılında güncellenerek en son G4 standardı haline geldiği bilinmektedir. (Gençoğlu ve Aytaç, 2016: 53).

Sürdürülebilir raporlama için düzenlenen GRI standartları ilk standartlar olduğu bilinmektedir. Standartlar birbirleriyle ilişkili olup içinde ekonomik, çevresel ve sosyal boyutları yer almaktadır. Yayınlanan küresel standartlar 1Temmuz 2018 tarihi

itibariyle hazırlanan tün sürdürülebilir raporlarda kullanılacağı bilinmektedir. İşletmelerin spesifik bilgilerini paylaşmaları için standartların tümünü veya bir kısmını kullanabilme hakları bulunmaktadır. Bu tarih öncesine yayınlanan raporlarda G3 standardı kullanılmaktadır. G3 ve G4 standartları karşılaştırıldığında G4 standardının daha kapsayıcı ve genişletilmiş olduğu görülmektedir.

2.1.3 GRI G4 Klavuzu

Küresel Raporlama Girişimi (GRI) dünyada sürdürülebilirlik raporlamasıyla ilgili tüm çerçevelerin oluşturulmasına öncülük eden ve teknolojik ortamda faaliyette bulunan bir kuruluş olarak tanımlanmaktadır. GRI'nın oluşturduğu sisteme kurumlar, sivil toplum kuruluşları, insan kaynakları, akademik çalışma yürütenler de katılabilmektedir. Bu kurum ve kuruluşlar GRI'nın belirlediği kılavuza göre (G3 ve G4 Sürdürülebilirlik Raporlama Kılavuzu) hazırladıkları sürdürülebilirlik raporlarını çeşitli seviyelerde oluşturulan veri tabanına (Sustainability Disclosure Database) kaydederek onay alabilmektedirler (Karğın, Aracı ve Aktaş, 2013:33)

G3 standardında bulunan 4 başlık; 1- istihdam 2- eğitim & öğretim 3- iş dünyası & yönetim ilişkileri 4- fırsat eşitliği şeklinde sıralanmaktadır. G4 standardında ise başlık sayısının 14 tane olduğu bilinmektedir. G3 standardının çevresel boyut kısmında emisyonlar ve atıklar başlıkları bulunurken, G4 standardında çevresel uyum ve tedarikçi çevre değerlendirmesinin de eklendiği görülmektedir. G3 standardında ekonomik boyut kısmında ekonomik performans, Pazar durum ve ekonomik etkiler başlıklarına yer verilirken, G4 standardında ayrıca satın alma uygulamaları, yolsuzluklarla mücadele, rekabet başlıkları da eklenmektedir. G4 standardının sosyal hayat kısmında ise istihdam, dernekler, çocuk işçiliği, insan kaynakları değerlendirilmesi gibi birçok başlığa yer verilmektedir. G4 standardının sosyal boyut açısından G3 standardına göre oldukça genişletilmiş olduğu görülmektedir.

Tablo 1. G4 Standardının Boyutları ve Alt Başlıkları

Ekonomik Boyut	Çevresel Boyut	Sosyal Boyut
• Ekonomik performans • Pazar durumu • Ekonomik etkiler • Satın alma uygulamaları • Yolsuzlukla mücadele • Rekabet	• Malzemeler • Enerji • Su • Biyoçeşitlilik • Emisyonlar • Atık • Çevresel uyum • Tedarikçi çevre değerlendirmesi	• İstihdam • İş dünyası/yönetim ilişkileri • İş sağlığı ve güvenliği • Eğitim ve öğretim • Fırsat eşitliliği • Ayrımcılığa uğramama • Dernekler • Çocuk işçiliği • Zorla ve zorunlu çalışma • Güvenlik uygulamaları • İnsan hakları değerlendirmesi • Yerel topluluklar • Yerli halkların hakları • Tedarikçi sosyal değerlendirmesi • Kamu politikası • Pazarlama • Müşteri sağlığı ve güvenliği • Müşteri gizliliği • Sosyo-ekonomik uygunluk

Sürdürülebilirlik Raporlamasında bulunması gereken ilkeleri Küresel Raporlama Girişimi GRI 101: Kuruluş başlığı altında yayımlamaktadır. GRI 101 Kuruluş, işletmelerin ekonomik, sosyal ve çevresel etkileri hakkında hazırladıkları raporlarda GRI standartlarının kullanımının başlangıcını göstermektedir. GRI 101 ilkeleri; raporun esasları, raporun süreci ve kullanım şartları olarak 3 ana başlıkta incelenmektedir.

Raporun Esasları: Bu bölümde raporun içeriği ve raporun kalitesini tanımlayan esaslar bulunmaktadır. Bu esaslar bir işletmenin hangi bilgileri sürdürülebilirlik raporuna ekleyeceğine ve bilgilerin kalitesini nasıl sağlayacağına karar vermesine yardımcı olmaktadır.

Raporun Süreci: Sürdürülebilirlik raporlaması için GRI Standartlarını kullanmak için temel süreci açıklamaktadır. Bu bölümde raporlama esaslarının nasıl uygulanacağı ve raporlama için temel gereklilikleri içerir.

Kullanım Şartları: GRI Standartlarının kullanım kılavuzu ve standartları kullanan kuruluşlar için gerekli olan belirli kullanım bilgileri bu grupta verilmektedir. Düzenli olarak ekonomik, çevresel ve sosyal performanslarını raporlayan işletmeler, işletmenin imajını güçlendireceklerine, çalışanlarının moralini ve motivasyonunu

arttıracaklarına, nitelikli işgücünü çekebileceklerine ve kamuoyunun güvenini kazanabileceklerine inanmaktadırlar (Kağnıcıoğlu, 2009:129).

Sürdürülebilirlik raporlaması finansal raporlamaya göre işletme açısından birçok faydayı da beraberinde getirmektedir. Bu faydaları şu şekilde anlatılmaktadır. (Clikeman, 2004):

1. Bilgi kullanıcıları için sağlanan sağlıklı ve tutarlı bilgiler şirket şeffaflığını olumlu yönde etkilemektedir.
2. Uzun vadede pazar payını müşteri bağlılığını ve marka değerini arttırmaya katkıda bulunur ve bu durum şirketin piyasa değerini artırır.
3. Çevresel ve sosyal riskleri daha iyi izlemek için yönetim sistemlerinin uygulanmasını teşvik eder ve kolaylaştırır.
4. Çevresel ve sosyal konulardaki işletme değer ve ilkelerini göstermede yardımcı olur.

Sürdürülebilirlik raporu, iç ve dış menfaat sahiplerinden sorumlu olabilen ve şirketin sürdürülebilir kalkınması doğrultusunda güvenilir olmasını sağlayan bir araç olarak görülmektedir. Sunulan raporda, işletmenin paydaşlarına pozitif ve negatif yönde olan tüm katkıları sunmaktadır. Bununla birlikte sürdürülebilirlik raporları şirket stratejilerine, projelerine ve yönetim şekillerini açık bir şekilde açıklamak zorunda bırakmaktadır.(Uzun Kocamış, 2016:44).

2.1.4 2013 IR Çerçevesi

Global Reporting Initiative (GRI-2008) Konferansı sonucunda kararlaştırılan hedeflerden birisi de finansal raporlamayı ve çevresel, sosyal raporlamayı etkin bir şekilde birleştirerek oluşan entegre raporlamayı ve uluslararası kabul gören standardın 2020 yılına kadar hazırlanması düşüncesi entegre raporlamaya geçişin ilk adımı olarak adlandırılabilir. (Gökmen,2013) 2010 yılında ise yatırımcılar, şirketler, muhasebe uzmanları ve STK'lar tarafından kurulan küresel bir koalisyon olan Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (IIRC) oluşturulmuş ve 2011 yılında Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi yayımlanmıştır. Bu çerçeveden sonra birçok ülkeden özel-kamu sektörü, STK temsilcileri ve akademisyenler konu hakkındaki

görüşlerini bildirmişler ve bu doğrultu da Aralık 2013 tarihinde son halini yayımlanmaktadır.

Uluslararası <ER> Çerçevesinde entegre rapor “ bir kuruluşun stratejisinin, kurumsal yönetiminin, performansının, beklentilerinin kuruluşun dış çevresi bağlamında kısa, orta, uzun vadede değer yaratmayı nasıl sağladığının kısa ve öz şekilde bildirilmesi” olarak tanımlanmaktadır. Entegre raporlama çerçevesinin temel dayanaklarından birisi entegre düşüncedir. Entegre düşünce: bir kuruluşun birimleri arasındaki bağlantılar ve etkilediği sermaye ögelerini aktif olarak kullanmasıdır aynı zamanda değer yaratmaya yönelik entegre karar verme durumunun önünü açmaktadır.(IIRC-2013)

Entegre raporlamaya ilişkin bir genel kabul görmüş bir standart bulunmamakla birlikte çerçeve de entegre raporun hazırlanmasında kullanmak amacıyla bir rehber yayımlanmıştır. Bu rehber de yol gösterecek kılavuz ilkeler ve içerik ögeleri ne yer verilmektedir. Bunlar Tablo 2’ de özetlenmektedir.

Tablo 2: Entegre Raporlama Çerçevesi Kılavuz İlkeler ve İçerik Ögeleri

Kılavuz İlkeler	İçerik Ögeleri
• Stratejik Odak ve Geleceğe Yönelim • Bilgiler Arası Bağlantı • Paydaşlarla İlişkiler • Önemlilik • Kısa ve Öz Olma • Güvenilirlik ve Eksiksizlik • Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	• Kurumsal Genel Görünüm ve Dış Çevre • Kurumsal Yönetim • İş Modeli • Riskler ve Fırsatlar • Strateji ve Kaynak Aktarımı • Performans • Genel Görünüş • Hazırlık ve Sunum Temeli

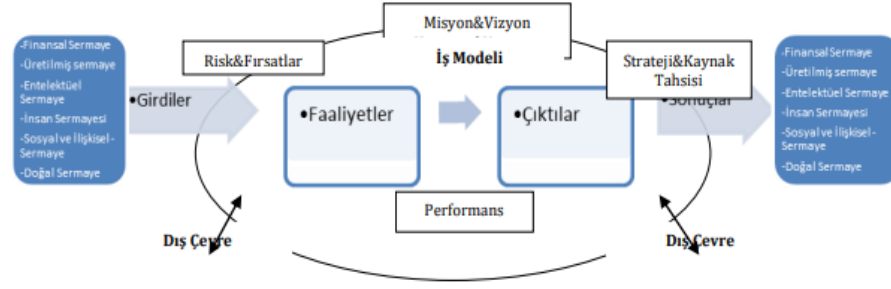
Kaynak: Aras ve Sarioğlu (2015:50).

Entegre raporun oluşmasına rehberlik eden bu ilke ve ögelerin temelini oluşturan üç kavramdan bahsedilmektedir. “ Organizasyon ve diğerleri için değer yaratma”, “Sermaye ögeleri”, “Değer yaratma süreci” şeklinde anlatılmaktadır. (Aras & Sarioğlu, 2015) kuruluşlar hem kendileri hem de bütün paydaşları için değer yaratmaktadır. Kendisi için yarattığı değer ve paydaşlar için yaratılan değer arasında bir ilişki bulunmaktadır. Kuruluş tarafından yaratılan değere örnek olarak faaliyet sonuçlarına göre sermaye ögeleri üzerinde oluşan artışlar ve azalışlar ile tespit edilmektedir. Bu değerler açıklanırken nicel ya da nitel göstergeler kullanılmaktadır.

Çerçeve sermayenin daha etkili ve üretken şekilde dağılmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Çerçeve de herhangi bir zorunlu sınıflandırma mevcut olmamakla birlikte şu şekilde sıralanmaktadır. (IIRC, 2021)

1. Finansal Sermaye: Bir kuruluşun mal üretimi veya hizmet sağlama amacıyla kullanımına sunulanları ve finansman yoluyla veya faaliyetler doğrultusunda edinilenlerin tamamını kapsamaktadır.
2. Üretilmiş Sermaye: Genelde başka kuruluşlar tarafından yaratılır ancak raporlu düzenleyenler için satış amaçlı üretilen ya da kendi kullanımı için edinilen varlıkları da kapsamaktadır. Binalar, ekipmanlar, alt yapı gibi mal üretimi ve hizmet sağlamak amacıyla kullanımına sunulan nesnelerdir.
3. Fikri Sermaye: Patentler telif hakları, yazılımlar, lisanslar, zımni bilgi, sistemler, prosedürler, protokoller kuruluşa ait sermaye şeklinde örneklendirilebilir.
4. İnsan Sermayesi: insanların yeterlilikleri, yenilik yapma motivasyonları, deneyimleri, kabiliyetleri olarak tanımlanmaktadır.
5. Sosyal ve ilişkisel sermaye: Toplumlar, paydaş grupları ve diğerleri arasındaki ilişkiler ile bireysel ve toplu refahı artırmak amacıyla bilgiyi paylaşma kabiliyeti olarak tanımlanmaktadır. Ortak değer ve davranışlar, paydaşlarla karşılıklı oluşturulan güven ve etkileşim, marka ve itibarla ilgili maddi olmayan varlıklar gibi maddeleri kapsamaktadır.
6. Doğal Sermaye: Hava, su, toprak, madenler, biyolojik çeşitlilik, ekosistem sağlığı gibi dün, bugün, gelecekte sahip olduğu ürün ve hizmetler sunulmasını sağlayan doğal kaynaklar ve süreçtir.

Girdi olarak sermaye öğeleri ile başlayan kuruluşun iş faaliyetleri sonucunda çıktıya dönüşen, sermaye öğeleri üzerinde etki göstererek sonuçları doğuran ve dış çevre ile sürekli etkileşim halinde bulunan değer yaratma süreci Şekil 2’de gösterilmektedir.

Kaynak: (IIRC, 2013).

Şekil 2 : Değer Yaratma Süreci

İşletme modeli, şirketin zaman içinde yarattığı değeri ve sürdürülebilirliğini değerlendirmek için yatırımcılar açısından da önem taşımaktadır (Mio vd., 2016:205). Çerçeve, kuruluşun uzun vadede yaşayabilirliğinin, iş modelinin değişime uyum sağlayabilme kapasitesinden etkilenebileceği belirtilmektedir. (IIRC, 2021). Kılavuz ilkelere göre kuruluşlar arasında karşılaştırılabilirliğin sağlanmasında bilgilerin oranlar yoluyla sunulması da önemli katkı sağlayacağından bahsedilmektedir.

2.1.4.1 Kılavuz İlkeler

Bir entegre raporun hazırlanmasında kılavuz ilkeler ve içerik öğeleri yer almaktadır ve raporların hazırlanmasında yol gösterici oldukları gibi içeriği hakkında da bilgi vermektedir. Bu kısımda kılavuz ilkelerden bahsedilecek olup bilgilerin nasıl sunulduğu anlatılmaktadır. Kılavuz ilkeler entegre raporun sunulmasında ayrı ayrı kullanılabilirliği gibi birlikte de kullanılabilirliktedir. Örneğin aralarında bir çatışma durumu söz konusu olan * kısa ve öz olma, *eksiksiz olma ilkeleri arasındaki bilgiler kullanılırken detaylı olarak incelenmesi gerekmektedir. Kılavuz ilkeler 7 maddeden oluşmaktadır ve maddeler ile ilgili bilgiler ocak 2021 yılında yayımlanan Uluslararası <ER> Çerçevesinden yararlanılmaktadır.(IIRC,2021,25)

STRATEJİK ODAK ve GELECEĞE YÖNELİM

Entegre rapor bir kuruluşun stratejisinin, değer yaratma kabiliyetiyle ve sermaye öğeleri kullanımına etkisiyle nasıl bir ilişkinin olduğu hakkında bilgi sağlamaktadır. Kurumsal yönetim sorumlularının geçmiş ve gelecek performansının ilişkisi ve etkileyen faktörler hakkındaki görüşleri de yer almaktadır. Aynı zamanda kuruluşun

geleceğe yönelik stratejilerini belirlerken geçmiş tecrübelerinden nasıl yararlandığından da bahsedilmektedir. Geleceğe yönelik bilgilerin belirsizliği geçmişe yönelik bilgilerden daha yüksek olduğu bilinmektedir. Kuruluşun bir stratejik odak ve geleceğe yönelim belirlemesi için önemli sermaye ögelerine ulaşılabilirliğin ve kalitenin değer yaratma kabiliyetine nasıl etki edeceğinin net bir şekilde açıklanması beklenmektedir. (Aras ve Sarıoğlu, 2015:56).

Finansal ve sürdürülebilirlik raporlaması kuruluşun geçmişteki durumunu gösterirken entegre raporlama geçmiş ile birlikte geleceğine de etkilerini benimsemektedir. Bu doğrultu da kuruluşlardan bulundukları pazarlarda nasıl değişiklikler beklediklerini, bu değişikliklerin düzenlerine etkilerini, gelecekle ilgili planlamalarını, hedeflerini anlatmalarını ve bu öngörülerini nelere dayandırdıklarını açıklamaları beklenmektedir. Entegre raporda geleceğe yönelik hedeflerini, karşılaşılabileceği risk, engel ve fırsatları da değerlendirmesi beklenmektedir.(Aras & Sarıoğlu, TÜSİAD,2015)

BİLGİLER ARASI BAĞLANTI

Entegre rapor, değer yaratma kabiliyetini etkileyen faktörlerin birbirleriyle olan ilişki bütününe ortaya koymaktadır. Bilgiler arası bağlantıların oluşabilmesi için entegre düşüncenin kuruluş faaliyetlerine dahil edilmesiyle oluşmaktadır. Kuruluşun geçmişten bugüne kadar ki faaliyet analizlerinin yapılması bugünden geleceğe olan dönemi de aydınlatmayı sağlamaktadır. Geçmiş dönem analizleri mevcut olanakları ve yönetim düzeyleri hakkında bilgiler sunmaktadır. Ar-ge politikaları, insan kaynaklarına yapılan yatırımların etkisi ve beklenen gelir artışı, çevre politikaları, enerji verimliliği bakımından maliyetlerin düşürülmesi, uzun vadeli müşteri ilişkilerinin itibar bakımından gelir artışına etkisi gibi finansal bilgiler arası bağlantılara örnek verilebilir. (IIRC,2021,26)

Kuruluş tarafından sağlanan tüm bilgilerin tutarlı olması ve değerlendirmelerinde kopukluk olmaması beklenmektedir. Entegre raporda sunulan bilgilerin mantıklı bir yapıya sahip olması, net ifadelerin kullanılması, mesleki dil kullanılması, net olan bağlantılar verilirken çapraz başvurular kullanılması entegre raporun genel anlamda kullanışlılığını olumlu yönde etkileyecektir. Bilgiler arası bağlantı kalitesini artırmak için bilgi ve iletişim teknolojisi kullanılmaktadır.

PAYDAŞLARLA İLİŞKİLER

Entegre rapor bir kuruluşun paydaşlarının ihtiyaç ve isteklerini ne ölçüde karşılayabileceğini göstermektedir. Bu ilke paydaşlarla olan ilişkinin önemini vurgulamaktadır ancak entegre rapor tüm paydaşların bilgi ihtiyacını karşılamak zorunda değildir. Paydaşların değer algısının ne olduğunu anlamak, önemi giderek artan trendleri belirlemek risk ve fırsatları değerlendirmek, strateji geliştirmek gibi bilgileri kuruluşlara yardımcı olmaktadır. Paydaşlara günlük faaliyetleri doğrultusunda düzenli iletişim kurulur ve yapılan işe entegre düşüncenin dahil edilmesi paydaşların istekleri, ihtiyaçları işin olağan bir parçası olarak görülmektedir. Entegre rapor tüm bu iletişimi ve iletişim sonucunda alınan kararları, faaliyetleri ve performansını şeffaf bir şekilde yansıtması beklenmektedir. (Yılmaz, vd. 2017)

ÖNEMLİLİK

Entegre raporda kuruluşun değer yaratma kabiliyetini etkileyen önemli konular hakkında bilgi vermesi beklenmektedir. Önemli konular ile ilgili bilgiler belirlenirken detaylı değerlendirme yapılması ve finansal sermaye sağlayan taraflarla düzenli iletişim kurulması beklenmektedir. Önemlilik belirleme sürecinin temel öğelerinden olan raporlama sınırı finansal raporlama yapanlar ve değer yaratma kabiliyetini etkileyen risk, fırsat ve sonuçlar belirlenmektedir. (Aras & Sarioğlu, TÜSİAD,2015)

Önemlilik belirleme süreci:

İlgili konuların belirlenmesi: Konuların belirlenmesinde paydaşların görüşleri etkin rol oynar ve kuruluşun değer yaratma kabiliyetini etkileyen konular göz önünde bulundurularak belirlenmektedir. Kısa vade de çözülmesi beklenen konularda bu gruba dahil edilmektedir.

Önemin değerlendirilmesi: Konunun entegre rapora dahil edilmesi değer yaratma kabiliyeti üzerinde ki etkisine bağlıdır ve büyüklüğü, gerçekleşip gerçekleşmeyeceği değerlendirilmektedir. Nicel bir değerlendirilme gerektirmez, nitel değerlendirme de yeterli görülmektedir.

Öncelik verilesi: konular belirlendikten sonra büyüklüklerine göre sınırlandırılmaktadır.

Bilgilerin belirlenmesi: maddi konularda iç ve dış bakış açıları değerlendirilirken entegre raporda süreç sonu belirlenen konular ve nasıl belirlendiklerinin açıklaması beklenmektedir.

KISA ve ÖZ OLMA

Entegre raporu diğer raporlardan ayıran en önemli özelliklerden biri kısa ve öz olma ilkesidir. Entegre raporun kısa ve öz olması için önemlilik belirleme sürecinin uygulanması, tekrara engel olmak için çapraz başvuru araçlarının kullanılması, kavramların net ve olabildiğince az kelimeyle anlatmak gerekmektedir. Anlatımlarda sade dil kullanımına özen gösterilmesi ve çok genel konulardan kaçınılması beklenmektedir. Raporda bunlara dikkat edilirken aynı zamanda karşılaştırılabilir ve eksiksiz olma ilkelerine de özen gösterilmesi beklenmektedir. (IIRC,2021,33)

GÜVENİLİRLİK ve EKSİKSİZLİK

Entegre raporda kullanılan bilgilerin güvenilirliği maddi hata içermemesine bağlıyken, güvenilirlik (aslına bağlı kalmak) iç denetim ve bağımsız denetim mekanizmalarıyla sağlanmaktadır. Rapor hazırlanırken bir denetim düzeni oluşturulmasında yöneticiler raporları incelemede ve bilgilerin raporda yer alıp almayacağını belirlemede yardımcı olmaktadır. Dengeli bir entegre raporda bilgilerin seçimi ve sunulması olumsuz etkilenmeyeceği formatlar seçilerek yapılması beklenmektedir. Sermaye ögelerinde artışa, azalışa, işletmenin güçlü ve zayıf yönlerine eşit olarak ağırlık verilmesi istenmektedir. Maddi hata içermemek rapordaki bilgilerin yanıltıcı olma riskini kabul edilebilecek düşük seviyeye indirmek için denetimler uygulanmaktadır. Tahmin içeren bilgiler içinse tahmin sürecini, sınırlamalarını net bir şekilde ifade edilmesi beklenmektedir. (Solak vd, 2017: 170)

Bir raporun eksiksiz olması pozitif ve negatif tüm bilgilerin yer alması ve kullanılacak bilgilerin belirlenmesinde aynı sektördeki kuruluşların kullandığı konularda göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Eksiksizliği belirleme de bilginin kapsamı ve kesinlik seviyesi dikkate alınırken, maliyet fayda, rekabet avantajı ve geleceğe yönelik bilgiler hakkındaki görüşleri de dikkate alması beklenmektedir. (IIRC,2021,34)

TUTARLILIK ve KARŞILAŞTIRILABİLİRLİK

Entegre raporda sunulan bilgilerin zaman içinde tutarlı olması ve değer yaratma kabiliyeti açısından kuruluşlar arasında karşılaştırılabilir olması beklenmektedir. Raporda yer alan bilgilerin kalitesi ve şeffaflığı açısından devam eden dönemlerde ilkelerin birbiriyle tutarlı olması, önemli bir değişiklik olma durumunda, kuruluşun değişikliğin sebeplerini ve oluşabilecek etkilerini açıklamaktadır. Her kuruluş kendi değerini yaratırken spesifik bilgileri doğrultusunda kuruluşlar arasında farklılık göstermektedir. (Aras & Sarioğlu, TÜSİAD,2015)

Tüm kuruluşlar için geçerli olan içerik öğeleri sorularının yanıtlanması firmalar arası karşılaştırılabilirlik seviyesine destek vermektedir. Raporda geçmiş dönemlerdeki performanslara, hedeflere yer verilmeli ve yaşanan değişiklikleri, hedeflere ne derece ulaşıp ulaşılamadığını açıklamaktadır. Sektörel ve bölgesel karşılaştırma verilerini kullanma, bilgiyi oranlar kullanarak sunma, kuruluşlar tarafından standartlaşmış tanımları kullanma gibi bilgiler karşılaştırılabilirliği geliştirme de kullanılabilecek güçlü araçlardan sayılabilmektedir.

2.1.4.2 İçerik Öğeleri

Entegre raporlama çerçevesi, bir entegre raporda yer alması gereken içerik öğelerini ve bu öğelere ilişkin raporlanması gereken soruları tanımlamaktadır. Bu öğelerin belirli bir sırayla verilmesinden; belirgin bir bağlantı kuracak şekilde sunulmaktadır. Raporda içerik öğelerinin sıralaması bulunmamaktadır. Şirketler yaratılan değer ve stratejik hedeflerini raporun ana konusu olarak ele alıp tüm öğelerini açıklamaktadır. İçerik öğelerinin belirli bir sırayla ya da bağımsız olarak verilmesi gerekmediği gibi öğeler entegre rapor için bir standart görevi görmemektedir. Bir entegre raporda yer alabilecek bilgiler arasındaki bağlantı belirgin bir şekilde ifade edilmesi öngörülmektedir. Kuruluşun karşılaştığı koşullara göre raporun içeriği şekillenmektedir. (IIRC,2021,38).

Bir entegre rapor içerik öğelerine ilişkin soruları yanıtlarken, önemli konuların açıklanması, sermaye öğelerinin açıklanması gibi genel raporlama ilkelerini de dikkate almaktadır. Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi içerik öğelerinde sekiz adet

başlığı ele almaktadır ve bunlardan aşağıdaki şekilde bahsetmektedir. (IIRC,2021<https://www.integratedreporting.org/international-framework>)

KURUMSAL GENEL GÖRÜNÜM ve DIŞ ÇEVRE

Entegre rapor şirketlerin ne iş yapıyor ve hangi koşullarda faaliyet gösteriyor sorusuna cevap verilmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Kuruluşun amacını, temel faaliyetlerini, pazarlarını, ortaklık yapısını, rekabet yapısını tanımlamaktadır. Çalışan sayısı, gelir, kuruluşun faaliyet gösterdiği ülke sayısı gibi önceki dönemlere göre yaşanan büyük değişimlerini, kuruluşun tepkisini etkileyen önemli faktörleri tamamlayarak bağlamı oluşturmaktadır. (Kılıç, 2018: 31) Dış çevreyi etkileyen faktörler arasında kuruluşun faaliyet gösterdiği yasal ortam, iklim değişikliği, kuruluşun strateji uygulamada karşılaşılabileceği siyasi ortam, teknolojik değişim hızı, nüfus, eğitim sistemleri gibi toplumsal konular yer almaktadır. (IIRC,2021,39)

KURUMSAL YÖNETİM

- Kuruluşun yönetimdeki sorumluluk sahibi olanların becerileri, liderlik yapıları ve yasal gerekliliklerin yönetim yapısını etkileyip etkilemediği
- Kuruluş kültürünü oluşturmak adına alınan kararların risklere, etik konulara karşı kullanılan mekanizmanın yaklaşımları
- Kuruluşun stratejik ve risk yönetimine karşı aldığı önlemler
- Yasal gereklilikleri aşan uygulamalar olup olmadığı
- Teşvik etmeye yönelik aldığı sorumluluklar

gibi konuların kuruluşun değer yaratma kabiliyetiyle nasıl bağlantılı olduğu hakkında bilgi sağlamaktadır. (Çelik, 2019: 80,IIRC, 2013: 25).

İŞ MODELİ

Bir kuruluşun iş modeli, kuruluşun girdileri ve iş faaliyetleri yoluyla kuruluşun stratejik hedeflerini karşılamayı amaçlayan ve kısa, orta ve uzun vadede değer yaratan çıktı ve sonuçlara dönüştürmede kullandığı sistemdir. İş modeli temel öğeleri: girdiler, çıktılar, iş faaliyetleri, sonuçlar şeklinde tanımlanmaktadır. Bir entegre rapor tüm girdilerin kapsamlı bir listesini vermediği gibi türetildikleri sermaye öğelerinden kısa, orta, uzun vadede değer yaratma kabiliyeti üzerinde maddi öneme sahip olanlara

odaklanmaktadır. İş faaliyetleri pazarda kendini nasıl farklılaştırdığını, gelir yaratmaya ne ölçüde dayalı, yenilikçilik ihtiyacına nasıl yaklaşıyor, iş modeli değişime nasıl uyum sağlayabilir, çalışan eğitimi ve ilişki yönetimi gibi uzun vadede başarısına katkısı da ele alınmaktadır. (IIRC,2021,41)

Bir kuruluşun faaliyetlerinin ve çıktılarının bir sonucu olarak sermaye ögeleri açısından ortaya çıkan iç ve dış sonuçlar olduğu görülmektedir. Sunulan örnekte çıktı ve sonuçlar arasındaki ayrım vurgulanmakta olup dengeli bir değerlendirmenin önemini göstermektedir. Bir otomotiv üreticisi, temel çıktısı olan içten yanmalı motorlu arabalar üretmektedir. Finansal sermayedeki artışlar ve sosyal ve ilişkisel sermayenin artması) olumlu sonuçlara, Doğal sermaye açısından olumsuz sonuçlar ve sosyal ve ilişkisel sermayenin azalması olumsuz sonuçlar için değerlendirilmektedir.

RİSKLER ve FIRSATLAR

Kuruluşun değer yaratma kabiliyetini etkileyen spesifik risk ve fırsatlar nelerdir sorusuna yanıt vermesi gerekmektedir. Kısa, orta ve uzun vadede ilgili sermaye ögelerinin etkileri, kuruluşa özgü temel risk ve fırsatları tanımlamaktadır. Önemlilik adıyla kılavuz ilkeler içerisinde bahsedilen öğede de kuruluşun sürekli değer yaratma kabiliyeti açısından önem taşıyan sonuçlar, riskler ve gerçekleşme olasılıkları da entegre rapora dahil edilmektedir. (IIRC,2021,44)

STRATEJİ ve KAYNAK AKTARIMI

Kuruluşun stratejik amaçları, uygulamayı planladığı stratejiler, uygulamalar için gerekli kaynak aktarımı, elde edilebilecek başarılar ve sonuçların nasıl ölçüleceğine yer vermektedir. Kuruluşların strateji ve kaynak aktarımı arasındaki bağlantı iş modeliyle olan uyumu, değişime uyum sağlayıp sağlayamama, yapılması gereken değişiklikler, dış çerçevenin bu duruma nasıl yanıt verdiği, risk yönetimi düzenlemeleri oluşturmaktadır. Kuruluşların rekabette avantajlı olmasında ve değer yaratmasında yenilikçilik, fikri sermayenin kullanımı, çevresel ve toplumsal konularındaki stratejiler gibi unsurlar belirtilmektedir. (IIRC,2021,44)

PERFORMANS

Yayınlanan entegre raporlama çerçevesine göre; şirketlerin belirledikleri stratejik hedeflerine ne ölçüde ulaşabildiği ve bu durumdan sermaye ögelerinin nasıl

etkilendiği sorusuna cevap vermesi beklenmektedir. Bir entegre raporda performans hakkında nitel ve nicel bilgiler yer almaktadır. Bunlardan; temel paydaş ilişkilerinin durumu, mevcut performans ve geçmiş performansın değerlendirilmesi, sermaye ögeleri üzerindeki pozitif-negatif etkilerini, hedef-risk ve fırsatların önemi, nicel göstergeleri şeklinde bahsedilmektedir. Performans değerlendirmelerinde yönetmeliklere, kanunlara uymama durumu faaliyetleri önemli ölçüde etkileyebileceğine de yer verilmesi beklenmektedir. (Kaya, vd. 2016: 98).

GENEL GÖRÜNÜŞ

İşletmelerin stratejilerini uygularken karşılaşması olası zorluk ve belirsizliklerin gelecekteki performansına etkilerinin neler olduğuna yer vermesi beklenmektedir. Karşılaşabileceği durumlar hakkındaki beklentileri, kuruluşun nasıl etkilendiği, kritik zorluklar ve belirsizliklere nasıl yanıt verebileceğini de açıklaması gerekmektedir. Kuruluşun açıkladığı beklentilerin; kuruluşa sağlanan fırsatları kullanabilme kabiliyetleriyle orantılı olması ve karşılaştığı riskleri gerçekçi bir şekilde öngörmesi gerekmektedir. Kuruluşun genel görünüşü hakkında yapılan açıklamalar; bağlı oldukları yasal ve düzenleyici kararları dikkate alarak yapılması gerektiği belirtilmektedir. (Çelik, 2019: 79)

HAZIRLIK ve SUNUM TEMELİ

Kuruluş hazırlayacağı entegre raporda; rapora dahil edeceği konuları ve bunların nasıl belirleneceğini aynı zamanda değerlendirileceği sorusuna da yanıt aramaktadır. Raporun hazırlık ve sunum temeli ögesini: kuruluşun önemlilik belirleme sürecini, raporlama sınırı ve nasıl belirlendiği, önemli konuları değerlendirme de kullanılacak yöntemleri de içerecek şekilde açıklamaktadır. (Kılıç, 2018: 33)

Bir entegre rapor, finansal bilgileri düzenlemek için kullanılan finansal raporlama standartları, müşteri memnuniyetini ölçmek için şirket tarafından belirlenen bir yöntem, riskleri değerlendirmek adına bir çerçeve kullanmak gibi rapordaki konuları değerlendirmek için kullanılan çerçeve ve yöntemlerin bir özetini içermektedir. Uygulamaya ilişkin bazı sorunlar raporda sunulabilecek bilgilerin niteliğini ve kapsamını sınırlandırmaktadır. (IIRC,2021,48)

GENEL RAPORLAMA İLKELERİ

Entegre raporlama da genel konular çeşitli içerik öğeleriyle ilgilidir. Bunlar;

1. Önemli konuların açıklanması: kuruluşun stratejisi, sermaye öğelerine etkisiyle ilgili açıklama dönemler arası karşılaştırmalı verilerle ilgili açıklama, belirsizlik durumunda açıklama, olası durum değerlendirmesi ve süreci anlatma gibi konuların özelliklerine bağlı olarak değişkenlik gösterebilmektedir.
2. Sermaye öğeleri hakkında açıklamalar: Kuruluşa aidiyetlerine göre değil, kuruluşun değer yaratma kabiliyetine etkilerine göre belirlenmektedir.
3. Zaman aralıkları: Kuruluşun iş ve yatırım döngülerine, stratejilerine ve paydaşlarının ihtiyaç- isteklerine göre belirlenmektedir. Bu durumda vadeler için belli bir zaman aralığının olmadığı bilinmektedir. Zaman aralıklarını sektör (otomobil-teknoloji), sonuçların özellikleri gibi farklılıklar etkilemektedir.
4. Birleştirme ve ayırma: Kuruluşun koşullara uygun bilgileri sunmak için birleştirme (ülke-departman-tesis) seviyesi, ayrıştırma seviyesi belirlenmektedir. Bazı durumlar da bilgilerin birleştirilmesi anlam kayıplarına, gereksiz ayırım durumunda da anlama kolaylığını zorlaştırma gibi karmaşıklıklara sebep olabilmektedir. Birleştirme ayrıştırmanın ortak sonucu bilgilerin raporlama amacıyla iş veya coğrafi segmentlere göre sunulmasını sağlamaktadır. (IIRC,2021,49)

2.2. Türkiye’de Entegre Raporlamaya İlişkin Gelişmeler

Küreselleşen ortamda gelişmeleri yakından takip eden işletmelerin paydaşlarına, bilgi kullanıcılarına aktardığı bilgilerin farklılaşan ihtiyaçları karşılayabilecek nitelikte olmasını istemektedirler. Sadece finansal raporlamanın karşılamakta yetersiz kalması entegre raporun ortaya çıkmasında büyük rol oynamaktadır. 2010 yılında Uluslararası Entegre Raporlama Konseyinin (IIRC) kurulmasıyla birlikte yaygınlaşmada hız kazanan entegre raporlama, dünyada olduğu gibi Türkiye’de de ilgi uyandırdı. Yatırım Ortamı İyileştirme Koordinasyon Kurulu (YOİKK) 2013 yılında TÜSİAD ile birlikte yürüttüğü çalışmayla Türkiye’de ilk sağlam adım atılmış olmaktadır.

YOİKK 2014-2015 yılında “ Kurumsal Raporlamada Yeni Dönem: Entegre Raporlama” adıyla yayınlanmıştır. Kitapta entegre raporlamanın kavramsal ayrıntıları,

deneyim ve yol gösterici nitelikte olması entegre rapor hazırlamayı düşünen tüm şirketlere avantaj sağlamaktadır.

Şirketlerce yaygınlaştırılmak, farkındalık oluşturmak ve uygulama kısmında yol gösterici olmak amacıyla Entegre Raporlama Türkiye Ağı (ERTA) kurulmaktadır. Artan ilgiyle birlikte raporlamaya ilişkin gelişmeler, yol haritasının oluşturulması, yapılacak olan araştırmaların önem kazanmasına neden olmaktadır.

Türkiye'deki Entegre raporlama gelişimindeki bazı önemli olayları aşağıdaki gibi sıralayabiliriz.(www.entegreraporlamatr.org.2021)

2010 yılında IIRC kurulmasıyla takip edilen entegre raporlama gelişmeleriyle ilgili

Garanti ve ÇİMSA entegre raporu hazırlama konusunda 2013 yılında pilot uygulama programına katılmaktadır.

Prof. Dr. Güler Aras ve Gaye Sarioğlu tarafından 2015 yılında KURUMSAL RAPORLAMADA YENİ DÖNEM: ENTEGRE RAPORLAMA adıyla yayınlanan ilk rehber olarak literatürdeki yerini almaktadır.

Aynı yıl Entegre Raporlama Türkiye Ağı oluşturulmaktadır.

2016 yılında entegre raporlamalar yayınlanmaktadır.

2017 yılında Borsa İstanbul da ERTA kuruluşu için gong töreni düzenlenmektedir.

Ülkemizde entegre raporlamaya ilişkin akademik çalışmalar yürütülmektedir.

2.2.1 2015 TŪSİAD -YOİKK (Eylem Planı)

Entegre rapor kuruluşların stratejilerinin, yönetiminin, performansının ve gelecekteki beklentilerinin kısa, orta, uzun vadede nasıl değer yaratabileceğinin bir bütün olarak sunulmasıdır. (Aras ve Sarioğlu,2015) Finansal bilançoların, sürdürülebilir raporların birlikte yayımlanmasından ötede birbirleriyle olan ilişkisel boyutlarının ortaya konması ve değer yaratma kapasitesine olan etkisini göstermek amaçlanmaktadır. Böylece entegre raporlama karar almada karmaşıklık yaşayan tüm paydaşlarına ve yatırımcılarına yol göstermektedir.

Dünyada entegre raporlamanın yaygınlaşması üzerine birçok ülke bu raporun teşvik edici uygulamalarını düzenlemektedir. Güney Afrika Cumhuriyeti borsada işlem gören tüm şirketlerin de entegre raporlamayı zorunlu hale getirdiği bilinmektedir. Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (IIRC) 2010 yılında gelişmelere hız kazandırarak; uluslararası kuruluşların, özel sektör, sivil toplum örgütleri gibi geniş bir katılımcı ile raporlamaya ilişkin kabul gören ancak bir standart olmayan Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesini hazırlamaktadır. (Aras ve Sarioğlu,2015) Çerçeve entegre raporlamaya ilişkin önemli bir yer oluşturmaktadır.

Entegre raporlamanın şirketlerin gündeminde henüz yeni bir kavram olması, ‘bekle ve gör’ yaklaşımıyla gelişmeleri uzaktan takip ederek değerlendirilmelerde bulunulması ve dışarıdan takip edilmekteydi. Bu süreçte Türkiye de henüz entegre raporlama yapan şirket bulunmamaktaydı. IIRC’in pilot uygulama programına Türkiye’den iki şirket katılmakta olup bir çok şirkette entegre raporlama yapacağının planlarını açıklamaktadır.

Hazırlanan rehberde kurumsal raporlama alanındaki son gelişmeleri Türk iş dünyasına taşıyabilmek, raporlamanın kavramları hakkında şirketleri bilgilendirmek, yapılan iyi uygulamalardan ve deneyimlerden bahsetmektedir. Rehberde kurumsal raporlamanın tarihsel gelişiminden başlanılarak, sürdürülebilirlik raporlamasından bahsedilerek entegre raporlama ihtiyacının doğuşuna uzanan süreç açıklanmaktadır. Entegre rapor ile ilgili tanımlama yapılarak tüm paydaşlarına, bilgi kullanıcılarına, yatırımcılara sağladığı yararlarından bahsetmektedir. Entegre raporlamanın temel kavramlarından olan içerik ve kılavuz öğeleri, raporlamaya ilişkin risk ve fırsatlarda yer almaktadır. Son olarak ise entegre raporlama gelişiminden bahsedilmekte ve örneklerine yer verilmektedir.

Yatırımcılar yatırım yapacakları şirketin sadece geçmiş performansına göre değil gelecekteki kararlılık potansiyeline ve sürdürülebilirliğine de bakmaktadır. Mervyn King’e ait olan ‘dikiz aynasıyla önünüzü göremezsiniz’ sözü de bu durumu açıklamaktadır. Şirketleri geçmiş, bugün ve gelecekteki değeri konusundaki tüm bilgilerini kullanıcılara sunulmasıdır. Böylece bütüncül bir bakış açısı sağlanarak açık, net ve karşılaştırılabilir bir rapor sunumu sağlanmaktadır.

2.2.2 2017 ERTA

Türkiye’de Entegre Raporlamanın uygulanabilmesine yardımcı olmak ve raporlama hakkında farkındalık oluşturabilmek amacı doğrultusunda Entegre Raporlama Türkiye Ağı (ERTA) kurulmuştur. 15 Şubat 2017 tarihinde Prof. Dr. Güler Aras başkanlığında Borsa İstanbul’daki gong töreniyle başlamaktadır. Kuruluşunda TÜSİAD, SKD TÜRKİYE, TKYD, IIRC TÜRKİYE Büyükelçisi, Argüden Yönetişim Akademisi, Global Compact Türkiye, Garanti Bankası ve ÇİMSA yer almaktadır.

Tören sırasında konuşma yapan Borsa İstanbul Yönetim ve İcra Kurulu Başkanı Himmet Karadağ: Hızlı ve ekonomik büyümelerin sosyal, teknolojik gelişimlerin, toplumu ve çevreyi şirketleri çok fazla etkilediğinden, rol ve sorumlulukların yeniden şekillendiğinden bahsetmektedir. Şirket performanslarını sadece finansal bilançolarla değil, yarattıkları değerler doğrultusunda çevreye ve tüm paydaşlarına yaklaşımlarının da etkin olduğunu ifade etmektedir. Şirketlerin paylaştıkları finansal raporlar, sürdürülebilirlik raporlarıyla çeşitli bilgileri paydaşlarına aktardığını ancak entegre raporlamanın gerekli tüm verileri ortaya koyarak bütünsel bir raporlama ortaya koyduğunu vurgulamaktadır. Aynı zamanda karmaşık yapıdaki ortamın yatırımcılar tarafından karar almayı kolaylaştırdığı ve iletişimi bütünsel hale getirdiğine de değinmektedir.(www.borsaistanbul.com)

Entegre raporlama konusundaki çalışmalarıyla bilinen Prof. Dr. Güler Aras ise entegre raporlamayla ilgili şunları ifade etmektedir. ‘İş dünyasının karmaşık yapısı sorunları ve çözümleri çoklu boyuta taşıma, paydaş beklentilerini kalıcı değer yaratma için entegre ve stratejik yaklaşımların zorunluluğunu dile getirmektedir. Türkiye kurmuş olduğu Entegre Raporlama Ağıyla (ERTA) entegre düşünce ve entegre raporlama yapısını tüm kuruluşlara yaymayı, uygulanmasına destek olmayı ve bu konuda farkındalık yaratmayı amaçladığından bahsetmektedir’.(Entegre Raporlama,2017 <http://www.entegreraporlamatr.org/tr/guncel/15-Subat-2017.aspx>)

Finansal olan veya olmayan bir süreci entegre bir şekilde yöneterek; zaman içerisinde nasıl değer yarattığı, mevcut stratejisini ve yaratacağı performansının ele alındığı bir raporlama sistemidir. Yatırımcılar, tüm paydaşlar bütüncül bir bakış açısıyla karar almaları, sürdürülebilir değer yaratmayı amaçlamaktadır.

Kurumsal raporlamanın etkisiyle birlikte ‘değer yaratma yaklaşımı ‘ iş yapma şekillerini etkilemektedir. Küreselleşme, doğal kaynakların azalması, krizlerin yaşanması ve şeffaflık beklentileri tüm kuruluşları sorumluluklarını ve rollerini yeniden tanımlamaya ve işletmelerin kar oranlarını değil nasıl kar elde ettikleriyle ilgilenmektedir.(Borsa İstanbul, <https://www.borsaistanbul.com/tr/sayfa/471/borsa-istanbul-hakkinda>)

Bu durumda entegre raporlama; şirketlerin geçmiş, gelecek ve bugünküdeki değer yaratabilme kabiliyetlerini ortaya çıkarmaktadır. Bu doğrultuda kurulan ERTA Türkiye’deki şirketlerin entegre uygulamasına geçişte etkin rol oynayacağı düşünülmektedir.

3. BÖLÜM

ENTEGRE RAPORLARDA NİTEL ANALİZ: BANKACILIK SEKTÖRÜNDE BİR UYGULAMA

3.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmasının amacı doğrultusunda Türkiye’de entegre raporlama yapan işletmelerin raporlarında nitel analiz yapılmaktadır. İncelenen entegre raporlardaki bağımsız denetim raporu ve dipnotlar hariç tutularak kalan kısımlarda muhasebe ile ilgili kavramlara yapılan vurguları ve odak noktalarını belirlemektedir. Buna göre entegre raporlama kapsamında işletmelerin muhasebe ile ilgili vurgu yaptıkları kavramların yorumlanması amaçlanmaktadır.

3.2. Araştırmanın Kapsamı

Araştırma kapsamında Türkiye’de entegre raporlama faaliyeti yürüten işletmeler değerlendirilmiştir. Entegre Raporlama yapan işletmelere ait raporların toplandığı Entegre Raporlama Türkiye web sitesi incelendiğinde ilgili raporlamayı yapan paydaşlar Düzenleyici Denetleyici Kuruluşlar, Kamu Kurumları, Özel Sektör Şirketleri, Sivil Toplum Kuruluşları ve Yerel Yönetimler olarak sınıflandırıldığı görülmüştür. Çalışma kapsamında Özel Sektör Şirketlerine ait entegre raporların incelenmesine karar verilmiştir. Sektörel olarak entegre raporlama yapan işletmeler incelendiğinde Bankacılık, Çevre, Çimento, Demir-Çelik, Denetim, Kimya, Sigorta, Telekomünikasyon, Hızlı Tüketim, Enerji sektörlerinden entegre raporlama yapıldığı görülmüştür. Entegre raporlama yapan özel sektör şirketleri sınıfından bankacılık sektörünün incelenmesine karar verilmiştir. Bankacılık sektörünün seçilmesinde sektöre ait şirketlerin yıllar içerisinde düzenli olarak entegre rapor yayınlıyor olması etken oluşturmıştır. Diğer şirketlerin yayınladıkları entegre raporlarında süreklilik olmaması sebebiyle çalışmada kapsam dışı bırakılmıştır. Çalışma kapsamında işletmelerin tamamına yakınının entegre raporlarının bulunduğu 2019 ve 2020 yılları analiz edilmiştir. Her iki yılında seçilmesinde dünya genelinde etkili olan COVID-19 pandemisinin etkilerinin karşılaştırılması da amaçlanmıştır.

Bu bağlamda analizin yapıldığı her iki yıl için de entegre raporlarına ulaşılabilen Bankacılık sektörü araştırmaya dahil edilmiş ve diğer sektörler araştırma dışı bırakılmıştır.

3.3. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada nitel analiz yöntemi benimsenmiştir. Nitel araştırma yöntemleri, varsayımlarla, teorik bakış açılarıyla ve onların yorumlanmasıyla başlamaktadır. Bu sorgulama yaklaşımı, araştırmanın problem durumun giderilmesinde, sosyal ve bireysel durumların anlamlandırılmasını içerir. Problemi çalışabilmek için, temaları ve ortaya çıkan yapıları inceleye, onları içinde bulundukları bağlam ile değerlendiren nitel yaklaşımların kullanıldığı sorgulamadır. Elde edilen unvan ya da yazılı rapor, katılımcıların sözcüsü niteliğinde olup araştırmacının da yansıtıcı özelliklerini taşımaktadır. Problemin kompleks tanımı, yorumlanması ilgili literatüre katkısı ya da ortaya çıkardığı değişimle sergilenmektedir. (Creswell,2015)

Araştırmaya dahil edilen sektör ve dönemlere ilişkin entegre raporlar kısımlara ayrılarak analize tabi tutulmuştur. Analiz için MaxQDA 2022 programı kullanılmış ve kelime frekansı ve kelime bulutu araçları ile analizler yapılmış ve yorumlanmıştır. Maxqda kalitatif ve karma yöntemler kapsamında kullanılan etkin analiz programları başında gelmektedir. Program kapsamında yapılabilecek araştırma yöntemleri oldukça geniştir. Temellendirilmiş teori, literatür incelemeleri, keşif Pazar araştırması, nitel metin analizleri ve karma yöntem yaklaşımları dahil her türlü araştırma için kullanılmaktadır.(MAXQDA) Kelime frekansı, incelenen entegre raporlama metinlerinde en sık tekrar eden kavramların dağılımlarını göstermektedir. Metin içerisinden programın oluşturduğu en sık tekrar eden 100 kelimeden ilk 20'si ele alınmaktadır. Oluşturulan frekans tablolarında kelimeler en sık kullanılanlardan en az kullanılanlara doğru bir sırlamayı takip etmektedir. Kelime bulutu ise kelime frekansının oluşturduğu kavramların görsel haritası olarak sunulmaktadır. Kelime bulutunda kavramların en sık kullanımına (ağırlığına) göre punto büyüklükleri değişkenlik göstermektedir.

Analizler sektörel olarak gerçekleştirilmiş ve her bir işletmeye ilişkin sonuçlar bütün olarak değerlendirilmiştir. Analiz edilen sektör ve işletmelerin entegre raporları analize dahil edilen şirketler Tablo 3'de gösterilmiştir.

Tablo 3 : Nitel Analize Tabi Tutulan Sektör ve İşletmeler

BANKACILIK
Garanti BBVA
Türkiye İş Bankası
Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankası
Yapı Kredi Bankası

3.4. Araştırma Verilerinin Analizi ve Bulgular

Araştırma kapsamında belirlenmiş olan sektörlerde analiz edilecek olan işletmelerin entegre raporları içerisinde bağımsız denetim raporu ve dipnotları dışındaki kısımlarda MaxQDA programının kelime frekansı ve kelime bulutu araçları yardımıyla analizler yapılmıştır. Her bir sektör kendi içerisinde değerlendirilmiştir. Kelime frekansları değerlendirilirken muhasebe ile ilgili kavramlar dikkate alınmış ve muhasebe dışı kavramlar dışarıda bırakılmıştır. Entegre raporların bölümleri içerisinde ele alınan kısımlar ise Üst Yönetim Mesajları, Ekonomik Ortam, Sermaye Türleri, Sürdürülebilirlik, Topluma Katkı, Kurumsal Yönetişim, İnovasyon Yaklaşımları, Gelecek Öngörüleridir.

Araştırma sonuçlarında kelime frekansı ve kelime bulutları incelendiğinde edat, bağlaç ve tarihler çıkartılmış ve teknik kavramlar dikkate alınmıştır. Kelime frekansı tablolarında en sık kullanılan 20 teknik terime yer verilmiş ve kelime bulutu da aynı şekilde oluşturulmuştur.

3.4.1. Bankacılık Sektörü Entegre Raporlarında Nitel Analiz

Bankacılık sektörü entegre raporlarında 2019 ve 2020 yıllarına ilişkin nitel analiz sonuçları entegre raporlarda yer alan kısımlara göre aşağıda değerlendirilmiştir. Garanti BBVA, İş Bankası, Türkiye Sınai Kalkınma Bankası ve Yapı Kredi Bankası entegre raporları analiz edilmiştir.

3.4.1.1. Üst Yönetim Mesajları

3.4.1.1.1. 2019 Yılı Sonuçları

2019 yılı Bankacılık sektörüne ait entegre raporlar incelendiğinde kelime frekansları ve kelime bulutu aşağıdaki gibidir. Analiz sonuçları kelime frekans tablosu ve kelime bulutu şeklinde gösterilmektedir. Entegre raporlarda yer alan üst yönetim mesajları kısmının içerik analizi yapılmıştır. Maxqda'nın seçtiği en sık kullanılan kavramların ilk 20 âdeti aşağıdaki tablolarda gösterilmektedir. Tablolarda yer alan sözcük uzunluğu başlığı kavramın harf sayısını, frekans başlığı kavramın ne kadar sık kullanıldığını, % başlığı ise kavramın metin içerisinde kullanımının yüzdesel ifadesini göstermektedir. Tabloların yorumlanması yapılırken kullanılan analiz programının otomatik olarak seçtiği kavramlar arasından muhasebe, finans ve entegre raporlamayla ilgili olanlar ele alınmış ve bunun dışında anlam ifade etmeyen kavramlar dışarıda bırakılmıştır.

Tablo 4: Bankacılık Sektörü 2019 Yılı Üst Yönetim Kategorisi Kelime Frekansları

Sözcük	Sözcük uzunluğu	Frekans	%
kredi	5	32	0,51
entegre	7	31	0,49
sürdürülebilir	14	28	0,44
ekonomik	8	27	0,43
küresel	7	21	0,33
sürdürülebilirlik	17	21	0,33
finansal	8	20	0,32
kalkınma	8	20	0,32
enerji	6	17	0,27
sosyal	6	17	0,27
raporu	6	16	0,25
yönetim	7	16	0,25
müşteri	7	15	0,24
sermaye	7	15	0,24
sorumlu	7	15	0,24
yatırım	7	15	0,24
finansman	9	14	0,22
kaynak	6	14	0,22
çevresel	8	13	0,21

Tablo 4’göre analiz edilen entegre raporlardaki kelime frekansları incelendiğinde kredi, entegre, ekonomik ve sürdürülebilir kavramlarının öne çıktığı görülmektedir. Kelime frekansı listesindeki devam eden kavramlar incelendiğinde küresel, sürdürülebilirlik, finansal, kalkınma, sosyal ve sermaye kavramlarının sıklıkla tekrar edilen kavramlar olduğu görülmektedir. Bu bağlamda sürdürülebilirlik ve büyümenin ilgili bankaların üst yönetimleri tarafından önemli bir kavram olarak değerlendirildiği söylenebilir.

Şekil 3: Bankacılık Sektörü 2019 Yılı Üst Yönetim Mesajları Kategorisi Kelime Bulutu

Şekil 3’de yer alan kelime bulutu incelendiğinde kalın ifade edilen kavramların sık tekrarlı ve ağırlığının fazla olduğu söylenebilir. Sürdürülebilirlik, entegre, ekonomik ve kalkınmanın bankaların temel gündemini oluşturduğu görülmektedir.

3.4.1.1.2. 2020 Yılı Sonuçları

2020 yılına ilişkin üst yönetim mesajları incelendiğinde 2019 yılından farklı olarak bazı kelimelerin daha fazla ön plana çıktığı görülmektedir. Kelime frekansları tablosu ve kelime bulutu aşağıda gösterilmektedir.

Tablo 5: Bankacılık Sektörü 2020 Yılı Üst Yönetim Mesajları Kategorisi Kelime Frekansları

Sözcük	Sözcük uzunluğu	Frekans	%
kredi	5	59	0,69
sürdürülebilir	14	41	0,48
sürdürülebilirlik	17	41	0,48
pandemi	7	32	0,38
küresel	7	31	0,36
sosyal	6	28	0,33
entegre	7	26	0,31
önemli	6	26	0,31
finansal	8	23	0,27
yılı	4	23	0,27
dijital	7	22	0,26
büyüme	6	19	0,22
çevresel	8	19	0,22
iklim	5	19	0,22
risk	4	17	0,20
yönetim	7	17	0,20
covid19	7	16	0,19
sağlık	6	16	0,19
dünya	5	14	0,16

Tablo 5 incelendiğinde 2020 yılında üst yönetim mesajları içerisinde sürdürülebilir ve sürdürülebilirlik kavramları ön plana çıkmaktadır. İlk 20 kelime içerisinde değerlendirme yapıldığında pandemi kavramının sık tekrar edilen kavramlardan olduğu görülmektedir. Aynı zamanda küresel, ekonomik, entegre, finansal, dijital, büyüme, çevresel ve iklim kavramlarının da sık tekrar edilen kelimeler içerisinde olduğu görülmektedir. 2019 yılının sonlarında başlayan COVID-19 pandemisinin etkilerinin üst yönetim mesajlarında önemli düzeyde yer bulduğu görülmektedir. Özellikle pandemi sürecinin başlangıcından itibaren birçok sektörde kapanmalar ve kısıtlamalar olması iş kollarının sürdürülebilir yapısının sorgulanmasına neden olmuştur. Bunun yanı sıra pandemi tüm ekonomik ve sosyal hayatın değişmesine neden olarak iş yapış şekillerinde köklü değişimlere neden olmuştur. Bu bağlamda değerlendirildiğinde üst yönetim mesajlarında birey ve işletmelerin finansman

ihtiyaçları, işlerin devamlılığının sağlanması ile çevre ve sağlık vurguları ön plana çıkmaktadır.

Şekil 4: Bankacılık Sektörü 2020 Yılı Üst Yönetim Mesajları Kategorisi Kelime Bulutu

Şekil 4 'de kelime bulutu incelendiğinde sürdürülebilirlik, pandemi, entegre, sosyal ve küresel kavramlarının ön plana çıktığı görülmektedir. Daha önceki kavramlardan ayrı olarak iş devamlılığı-sürdürülebilirlik, finansman ihtiyacı-kredi ve sağlık vurgularının yüksek düzeyde arttığı görülmektedir.

3.4.1.2. Ekonomik Ortam

3.4.1.2.1. 2019 Yılı Sonuçları

2019 yılı Bankacılık sektörüne ait entegre raporların ekonomik ortam kategorisi incelendiğinde kelime frekans tablosu ve kelime bulutuna aşağıda yer verilmektedir.

Tablo 6: Bankacılık Sektörü Ekonomik Ortam Kategorisi Kelime Frekans Tablosu

Sözcük	Sözcük uzunluğu	Frekans	%
banka	5	49	0,51
finansal	8	47	0,49
türkiye	7	43	0,45
kredi	5	41	0,43
bankacılık	10	31	0,32
büyük	5	30	0,31
müşteri	7	30	0,31
yönelik	7	30	0,31
iş	2	29	0,30
veri	4	29	0,30
iklim	5	28	0,29
entegre	7	27	0,28
raporu	6	26	0,27
dijital	7	25	0,26
sürdürülebilir	14	24	0,25
çalışma	7	21	0,22
ekonomik	8	20	0,21
enerji	6	20	0,21
milyon	6	19	0,20

Tablo 6'ya göre Kelime frekansı incelendiğinde bankacılık, müşteri, finansal, kredi ve Türkiye kelimelerinin kullanım sıklığının üst seviyelerde olduğu görülmektedir. İlk 20 kelimenin incelenmesine devam edildiğinde iklim, entegre, dijital, enerji ve ekonomik kelimelerinin de önemli bir paya sahip olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda incelenen bankacılık entegre raporlarında hem ekonomi boyutu hem de sosyal alan boyutunun aynı anda önemli olduğunu göstermektedir.

Şekil 5: Bankacılık Sektörü Ekonomik Ortam Kategorisi Kelime Bulutu

Şekil 5’ te incelenen kelime bulutunda banka, kredi, veri ve çalışma kelimelerinin de ön planda olduğu görülmektedir. Önceki kavramların yanında dönüşüm, sermaye, kadın, değer kavramlarının da ekonomik ortam açısından önemli olduğu görülmektedir.

3.4.1.2.2. 2020 Yılı Sonuçları

2020 yılına ilişkin ekonomik ortam kategorisi incelendiğinde 2019 yılından farklı olarak bazı kelimelerin daha fazla ön plana çıktığı görülmektedir. Kelime frekansları tablosu ve kelime bulutu aşağıda gösterilmektedir.

Tablo 7: Bankacılık Sektörü Ekonomik Ortam Kategorisi Kelime Frekans Tablosu

Sözcük	Sözcük uzunluğu	Frekans	%
kredi	5	75	0,53
yılında	7	69	0,49
finansal	8	57	0,41
bankacılık	10	54	0,38
bankası	7	52	0,37
pandemi	7	50	0,36
müşteri	7	47	0,33
covid19	7	45	0,32
dijital	7	43	0,31

2020 yılı raporlarının kelime bulutu incelendiğinde birçok benzer kavramın daha sık kullanıldığı görülmektedir. Dünya, salgın, risk, destek, güçlü, sürdürülebilir ve finansal kavramlarının öneminin arttığı görülmektedir.

3.4.1.3. Sermaye Türleri

3.4.1.3.1. 2019 Yılı Sonuçları

2019 yılı Bankacılık sektörüne ait entegre raporların sermaye türleri kategorisi incelendiğinde kelime frekans tablosu ve kelime bulutuna aşağıda yer verilmektedir.

Tablo 8 : Bankacılık Sektörü Sermaye Türleri Kategorisi Kelime Frekansı

Sözcük	Sözcük uzunluğu	Frekans	%
sermaye	7	36	1,82
finansal	8	23	1,16
oranı	5	18	0,91
değer	5	15	0,76
müşteri	7	15	0,76
sosyal	6	15	0,76
sürdürülebilir	14	15	0,76
yatırım	7	15	0,76
bankacılık	10	14	0,71
çalışan	7	14	0,71
kredi	5	14	0,71
raporu	6	13	0,66
entegre	7	12	0,61
milyon	6	12	0,61
kadın	5	11	0,55
destek	6	10	0,50
dijital	7	10	0,50
bankası	7	9	0,45
deneyimi	8	9	0,45

Tablo 8'e göre sermaye türleri bakımından ortaya çıkan kavramlar finansal, oran, değer, müşteri ve sosyal olarak ilk sıralarda yer almaktadır. Kelime frekansının devamında ise yatırım, çalışan, entegre, kredi, destek ve dijital kavramlarının olduğu görülmektedir. Sermaye türleri açısından incelenen raporlardan anlaşıldığı üzere

işletme, değer, müşteri ve sosyal kavramlarının etrafında bir döngüyle kendini ifade etmektedir.

Şekil 7: Bankacılık Sektörü Sermaye Türleri Kategorisi Kelime Bulutu

2019 yılı kelime bulutu incelendiğinde ise fırsat, etkin olma, güçlü, yapı, enerji, karbon ve doğal ortam kavramlarının da ön planda olduğu görülmektedir.

3.4.1.3.2. 2020 Yılı Sonuçları

2020 yılı Bankacılık sektörüne ait entegre raporlar sermaye türleri açısından incelendiğinde kelime frekansları ve kelime bulutu aşağıdaki gibidir. Analiz sonuçları kelime frekans tablosu ve kelime bulutu şeklinde gösterilmektedir.

Tablo 9: Bankacılık Sektörü Sermaye Türleri Kategorisi Kelime Frekans Tablosu

Sözcük	Sözcük uzunluğu	Frekans	%
sermaye	7	32	1,58
finansal	8	24	1,19
bankacılık	10	21	1,04
değer	5	19	0,94
kredi	5	17	0,84
sosyal	6	16	0,79
çalışan	7	15	0,74

müşteri	7	15	0,74
oranı	5	15	0,74
sürdürülebilir	14	14	0,69
yatırım	7	14	0,69
bankası	7	13	0,64
banka	5	12	0,59
milyon	6	12	0,59
destek	6	11	0,54
kadın	5	11	0,54
tüm	3	11	0,54
dijital	7	10	0,49
kurumsal	8	10	0,49

Tablo 9 incelendiğinde 2019 rapor analizi verilerinin yanı sıra sürdürülebilir, yatırım ve kurumsal kavramlarının da ön plana çıktığı görülmektedir. Sermaye türlerinin sürdürülebilirlik etrafında gelişim göstermesi pandeminin etkisiyle hızlı bir dönüşümle karşılaştı. Süreç doğrultusunda yapılan yatırımlar fırsatları tespit etmek, en iyi uygulamaları bulabilmek adına farklılaştığı bilinmektedir. Bankacılık sektörünün sorumlu ve sürdürülebilir kalkınmaya odaklandığı görülmektedir.

Şekil 8: Bankacılık Sektörü Sermaye Türleri Kategorisi Kelime Bulutu

2020 yılı raporlarından oluşturulan kelime bulutu incelendiğinde diğerlerinden farklı olarak sermaye, çalışan bankası, büyüme, operasyonel, toplumsal, karlılık ve

kadın kavramlarına da yer vermektedir. İşletmeler bireylerin fırsatlardan eşit yararlandığı, kapsayıcı ekonomi veriminin daha fazla olacağı ve kadınların istihdama, ekonomik yaşama aktif katılımının desteklendiği çıkarımında bulunabiliriz.

3.4.1.4. Sürdürülebilirlik

3.4.1.4.1 2019 Sonuçları

2019 yılı Bankacılık sektörüne ait entegre raporlar incelendiğinde kelime frekansları ve kelime bulutu aşağıdaki gibidir. Analiz sonuçları kelime frekans tablosu ve kelime bulutu şeklinde gösterilmektedir.

Tablo 10: Bankacılık Sektörü Sürdürülebilirlik Kategorisi Kelime Frekans Tablosu

Sözcük	Sözcük uzunluğu	Frekans	%
kredi	5	177	1,19
banka	5	147	0,99
bankası	7	116	0,78
risk	4	109	0,73
finansal	8	107	0,72
sorumlu	7	99	0,67
bankacılık	10	93	0,62
olarak	6	93	0,62
çevresel	8	78	0,52
sürdürülebilirlik	17	78	0,52
yönetimi	8	71	0,48
enerji	6	69	0,46
yılında	7	68	0,46
sürdürülebilir	14	65	0,44
riski	5	64	0,43
sosyal	6	62	0,42
tüm	3	57	0,38
milyon	6	54	0,36
türkiye	7	54	0,36

Tablo 10'a göre sürdürülebilirlik kategorisinde sık kullanılan kavramlar kredi, risk, finansal, bankacılık olarak görünmektedir. Devam eden kavramlar arasında çevresel, enerji, sürdürülebilirlik, sosyal ve yönetim de yer almaktadır.

entegre	7	104	0,42
yönetim	7	100	0,40
kapsamında	10	99	0,40
raporu	6	97	0,39
sosyal	6	95	0,38
toplam	6	82	0,33
kadın	5	81	0,33

2020 yılı sürdürülebilirlik kategorisi incelendiğinde çevresel, sürdürülebilir, sorumlu, sosyal kavramlarının ön planda olduğu görülmektedir. Bankacılık sektörü dünyanın çevresel, sosyal ve ekonomik açıdan bir dönüşüm içerisinde olduğunu, sorumlu ve sürdürülebilir kalkınmayı desteklediğini görmekteyiz. Entegre raporlarında pandemi sonrası kurulacak yeni sistemin sürdürülebilirlik odağında olduğunu söyleyebiliriz.

Şekil 10: Bankacılık Sektörü Sürdürülebilirlik Kategorisi Kelime Bulutu

Verilen kelime bulutu incelendiğinde performans, iklim, karbon, yeşil kavramlarının da ön plana çıktığını görmekteyiz. Ekonomik sistemler içerisine yer alan karbon düzenlemesi gibi uygulamalar işletmelerde sürdürülebilirliği destekler niteliktedir. Pandemi etkisiyle yeşil ve sürdürülebilir yatırımlara olan ilginin arttığı da

bilinmektedir. Bu durum sürdürülebilir yatırımların gerçek olup olmadığı gibi bir takım risklere sebep olmaktadır.

3.4.1.5. Topluma Katkı

3.4.1.5.1. 2019 Sonuçları

2019 yılı Bankacılık sektörüne ait entegre raporlar incelendiğinde kelime frekansları ve kelime bulutu aşağıdaki gibidir. Analiz sonuçları kelime frekans tablosu ve kelime bulutu şeklinde gösterilmektedir.

Tablo 12: Bankacılık Sektörü Topluma Katkı Kategorisi Kelime Frekans Tablosu

Sözcük	Sözcük uzunluğu	Frekans	%
bankası	7	45	1,05
yılında	7	44	1,03
türkiye	7	42	0,98
kredi	5	38	0,89
yapı	4	37	0,86
sosyal	6	29	0,68
satranç	7	28	0,65
sanat	5	27	0,63
eğitim	6	26	0,61
garanti	7	26	0,61
katkı	5	22	0,51
kapsamında	10	20	0,47
sayısı	6	19	0,44
destek	6	18	0,42
iş	2	18	0,42
toplumsal	9	18	0,42
kitap	5	17	0,40
öğrenci	7	17	0,40
yıl	3	17	0,40

2019 yılı bankacılık sektörü topluma katkı kelime frekansı tablosu incelendiğinde Türkiye, kredi, yapı, katkı ve kapsam kavramlarının sık kullanıldığı görülmektedir. İlk 20 kelimenin devamı incelendiğinde sosyal, satranç, eğitim, sanat, toplumsal ve destek kavramları ön plana çıkmaktadır. Öne çıkan kavramlardan kuruluşların çevresel sorunlarla ilgilendikleri, iklim değişikliğiyle mücadele, doğal kaynakların korunması alanında sorumluluk aldıklarını söyleyebiliriz. Kültürel hayata

aktif katılım, eğitim destekleri, insana - topluma ve kültürel gelişim alanlarında da sorumluluk aldıkları çıkarımında bulunabiliriz.

Şekil 11: Bankacılık Sektörü Topluma Katkı Kategorisi Kelime Bulutu

2019 yılı kelime bulutu incelendiğinde diğer kavramların yanı sıra spor, çevre, değer, pozitif, okul ve proje kavramlarının da öne çıktığı görülmektedir.

3.4.1.5.2. 2020 Sonuçları

2020 yılı kelime frekansı tablosu incelendiğinde 2019 yılı ile benzer kavramlara değinildiği görülmektedir.

Tablo 13: Bankacılık Sektörü Topluma Katkı Kategorisi Kelime Frekans Tablosu

Sözcük	Sözcük uzunluğu	Frekans	%
kredi	5	99	1,19
yapı	4	88	1,06
bankası	7	77	0,93
garanti	7	64	0,77
türkiye	7	64	0,77
yılında	7	61	0,73
olarak	6	56	0,67
eğitim	6	43	0,52
sosyal	6	37	0,45
devam	5	36	0,43
finansal	8	35	0,42

sanat	5	34	0,41
destek	6	33	0,40
kadın	5	31	0,37
iş	2	29	0,35
entegre	7	26	0,31
raporu	6	26	0,31
toplam	6	25	0,30

Düşük karbonlu ekonomiye geçiş, kadın istihdamının ve kadın girişimcilerin desteklenmesi, faaliyetlerin çevre üzerindeki etkilerinin en aza indirilmeye çalışılması, toplumsal yatırıma önem vermek, kültür - sanat alanlarında gerekli katılımları göstermek gibi birçok amaç sürdürülebilirliğin ana çerçevesinde yer almaktadır.

Şekil 12: Bankacılık Sektörü Topluma Katkı Kategorisi Kelime Bulutu

2020 yılı bankacılık sektörü topluma katkı kategorisi kelime bulutu incelendiğinde girişimciler, kültür, pandemi, kadın, sosyal, sürdürülebilir, sanat kavramlarının öne çıktığı görülmektedir.

3.4.1.6. Kurumsal Yönetişim

3.4.1.6.1. 2019 Sonuçları

2019 yılı bankacılık sektörü kurumsal yönetim kategorisi analizleri kelime frekansı tablosu ve kelime bulutu şekli olarak aşağıda yer almaktadır. Kurumsal yönetim kategorisi yönetim üyelerinin sorumlu oldukları alanları, denetim komitelerini, risk komitelerini kapsamaktadır.

Tablo 14: Bankacılık Sektörü Kurumsal Yönetişim Kategorisi Kelime Frekans Tablosu

Sözcük	Sözcük uzunluğu	Frekans	%
banka	5	149	0,95
kredi	5	131	0,84
yönetim	7	128	0,82
risk	4	124	0,79
riski	5	93	0,60
kurulu	6	89	0,57
yönetimi	8	83	0,53
yılında	7	81	0,52
yapı	4	75	0,48
sorumlu	7	67	0,43
kurumsal	8	65	0,42
genel	5	62	0,40
finansal	8	58	0,37
yeni	4	52	0,33
bankacılık	10	50	0,32
sürdürülebilir	14	50	0,32
türkiye	7	48	0,31
kapsamında	10	47	0,30
müdür	5	47	0,30

2019 yılı kelime frekansı tablosu incelendiğinde kredi, yönetim, risk, kurul, yapı kavramlarının ön planda olduğu görülmektedir. İncelemesine devam edilen frekans tablosunda sorumlu, kurumsal, finansal, bankacılık, sürdürülebilir kavramlarının da sık kullanıldığı görülmektedir. Kurumsal yönetim de risk yönetimin politika ve uygulamalarının gözetiminin önemli bir yere sahip olduğunu söyleyebiliriz. Bankacılık faaliyetlerinin yönetim stratejisi ve politikalarına uygun, verimli ve etkin bir çerçevede yürütülmesi de iç kontrol sistemi tarafından yapılmaktadır.

3.4.1.7. İnovasyon Yaklaşımları

3.4.1.7.1. 2019 Sonuçları

2019 yılı Bankacılık sektörüne ait entegre raporlar incelendiğinde kelime frekansları ve kelime bulutu aşağıdaki gibidir. Analiz sonuçları kelime frekans tablosu ve kelime bulutu şeklinde gösterilmektedir.

Tablo 16: Bankacılık Sektörü İnovasyon Yaklaşımları Kategorisi Kelime Frekans Tablosu

Sözcük	Sözcük uzunluğu	Frekans	%
Müşteri	7	213	1,33
Kredi	5	188	1,17
Banka	5	129	0,80
Dijital	7	117	0,73
Bankacılık	10	115	0,72
Müşterilerin	12	86	0,54
Ürün	4	71	0,44
Hizmet	6	68	0,42
Bankası	7	63	0,39
Devam	5	63	0,39
Yeni	4	60	0,37
İş	2	58	0,36
Finansal	8	56	0,35
Deneyimi	8	52	0,32
Türkiye	7	50	0,31
Yönetimi	8	49	0,30
Kurumsal	8	48	0,30
Entegre	7	47	0,29
Ticari	6	44	0,27

2019 yılı bankacılık sektörü inovasyon kategorisi kelime frekansı tablosu incelendiğinde müşteri, kredi, dijital, bankacılık, ürün, hizmet kavramlarının ön planda olduğu görülmektedir. Devam eden tablo incelendiğinde yeni, iş, deneyim, ticari, kurumsal kavramlar da dikkat çekmektedir. Bankacılık sektörünün müşteri odaklı hizmet anlayışı ve müşteri ihtiyaçları doğrultusunda yenilikçi ürün ve hizmetler geliştirdiği söylenebilir. İlgili sektörün kurum kültüründe yenilikçilik yer almaktadır. Müşteri odaklı ve bireysel bankacılık alanında yenilikçi hizmet anlayışını benimsedikleri söylenebilir.

Şekil 15: Bankacılık Sektörü İnovasyon Yaklaşımları Kategorisi Kelime Bulutu

2019 yılı inovasyon yaklaşımları kategorisi kelime bulutu incelendiğinde müşteri odaklı bir sistem kurulduğu söylenebilir. Sosyal, yapay, kobi, kadın, büyüme gibi kavramların ön planda olduğu görülmektedir.

3.4.1.7.2. 2020 Sonuçları

Tablo 17: Bankacılık Sektörü İnovasyon Yaklaşımları Kategorisi Kelime Frekans Tablosu

Sözcük	Sözcük uzunluğu	Frekans	%
müşteri	7	141	1,23
dijital	7	133	1,16
kredi	5	88	0,77
bankası	7	83	0,73
bankacılık	10	81	0,71
mobil	5	63	0,55
banka	5	59	0,52
müşterilerin	12	57	0,50
yeni	4	44	0,38
bilgi	5	42	0,37
milyon	6	40	0,35
güvenlik	8	39	0,34
iş	2	38	0,33
yapı	4	38	0,33
devam	5	37	0,32
finansal	8	37	0,32
ödeme	5	37	0,32
güvenliği	9	36	0,31
sayısı	6	33	0,29

İhtiyaç anında yanında olmayı hedefleyen diğer bir özellik ise hızlı kredi kullandırılmasıdır. Müşterilerin evlerinden çıkmadan tüm ihtiyaçlarına uygun tasarlanmış tamamen dijital ürünler yaratılması hedefleniyor. Para transferi konusunda yenilikçi bir yaklaşımla müşterilerinin hayatını kolaylaştırmaktadır. Pandemi ile birlikte fiziki mağazalarını kapatmak zorunda kalan ve web sitesi üzerinden online satış yapmayan işyerlerine özel uzaktan ödeme almaya imkan sağlayan Kod ile Tahsilat ürününün ortaya çıktığı bilinmektedir.

65

2020 yılı bankacılık sektörü inovasyon yaklaşımları kategorisi kelime bulutu incelendiğinde güvenli, ticari, teknoloji, hızlı bilgi, etkin kavramlarının ön plana çıktığı görülmektedir.

3.4.1.8. Gelecek Öngörülleri

3.4.1.8.1. 2019 Sonuçları

2019 yılı Bankacılık sektörüne ait entegre raporların gelecek öngörülleri kategorisi incelendiğinde kelime frekans tablosu ve kelime bulutuna aşağıda yer verilmektedir.

Tablo 18: Bankacılık Sektörü Gelecek Beklentileri Kategorisi Kelime Frekans Tablosu

Sözcük	Sözcük uzunluğu	Frekans	%
dijital	7	84	1,21
müşteri	7	76	1,09
müşterilerin	12	48	0,69
mobil	5	45	0,65
ürün	4	39	0,56
banka	5	31	0,45
finansal	8	30	0,43
iş	2	29	0,42
kredi	5	28	0,40
bankacılık	10	27	0,39
devam	5	22	0,32
hizmet	6	21	0,30
müşteriler	10	20	0,29
dolandırıcılık	14	18	0,26
işlem	5	17	0,24
entegre	7	16	0,23
yılında	7	16	0,23
internet	9	15	0,22
kurumsal	8	15	0,22

2019 yılı gelecek öngörülleri kategorisi kelime frekansı tablosunda dijital, müşteri, mobil, ürün ve finansal kavramlarının ön planda olduğunu görmekteyiz. İlk 20 kavramın analizine devam edildiğinde kredi, bankacılık, hizmet, müşteriler, dolandırıcılık, internet ve işlem kavramlarının sık kullanılmaktadır. Dijitalleşme, nesnelerin bulut teknolojisinden yapay zekâya olan pek çok farklı dönüşümü

[illegible]

2019 yılı gelecek beklentileri kategorisi kelime bulutu incelendiğinde dijital, dönüşüm ve güvenlik kavramlarının ön planda olduğu görülmektedir. Dijital dönüşüm için bankacılık sektörü tarafından müşteri bilgi güvenliği ve gizliliğinin sağlanması ve dolandırıcılık olaylarının yaşanması etkin risk yönetiminin araçlarını geliştirmeye yönlendirdiğini söyleyebiliriz. Dijitalleşmenin kişiye özel farklı bankacılık işlem ve hizmetlerini içeren tam kapsamlı bir bankacılık platformudur ve teknoloji süreç yeniliklerini destekleyen sektörü sürekli ileri taşıyan karar alma mekanizmasının bir parçası olduğu bilinmektedir.

2020 yılına ilişkin gelecek beklentileri kategorisi incelendiğinde 2019 yılından farklı olarak bazı kelimelerin daha fazla ön plana çıktığı görülmektedir. Kelime frekansları tablosu ve kelime bulutu aşağıda gösterilmektedir.

Tablo 19: Bankacılık Sektörü Gelecek Beklentileri Kategorisi Kelime Frekans Tablosu

Sözcük	Sözcük uzunluğu	Frekans	%
müşteri	7	55	0,64
iş	2	44	0,52
banka	5	37	0,43
kredi	5	36	0,42
bankacılık	10	34	0,40
finansal	8	34	0,40
dijital	7	33	0,39
ekonomik	8	29	0,34
küresel	7	29	0,34
hizmet	6	27	0,32
veri	4	26	0,30
pandemi	7	25	0,29
teknoloji	9	25	0,29
yapı	4	25	0,29
covid19	7	24	0,28
entegre	7	24	0,28
güvenlik	8	24	0,28
yapay	5	24	0,28
zeka	4	22	0,26

2020 yılı gelecek beklentileri kelime frekans tablosu incelendiğinde pandemi, güvenlik, covid-19, yapay, zekâ kavramlarının ön plana çıktığını görmekteyiz. Bankacılık sektörü dijitali kullanan müşterilerinin pandemi sürecinde tüketim davranışlarının alışkanlık haline geldiğini ve bunun devam edeceğini ifade etmektedir. Pandeminin kazandırdığı tecrübeler arasında şubeye gitmeden hizmet alabilmenin önemi yer almaktadır.

Şekil 18: Bankacılık Sektörü Gelecek Beklentileri Kategorisi Kelime Bulutu

2020 yılı kelime bulutu incelendiğinde müşteri kavramı gelecek beklentileri kategorisinin odağını oluşturmaktadır. COVID-19 süreci ile beraber değişen çalışma modeline uygun olarak uzaktan güvenli çalışmayı sağlayan ortamların kapasiteleri hızlı bir şekilde artırıldığı, yeni ortaya çıkan ihtiyaçlara hem güvenliği hem de iş sürekliliğini gözetecek şekilde çözümler oluşturulduğu ifade edilmektedir.

Tablolar dikkatlice incelendiğinde analizi yapılan metinlerde sürdürülebilir, kredi, sermaye-finance, müşteri ve dijital kavramlarının yoğunlukta kullanıldığı görülmektedir. Bu kavramlardan hareketle bankacılık sektöründe yayınlanan entegre raporlar için bir çıkarsama yapılabileceği düşünülmektedir. Bu doğrultuda yukarıdaki kelime frekansı tablolarındaki veriler kullanılarak aşağıda genel bir tablo oluşturulmuştur.

Tablo 20: Belirlenen kavramların entegre rapor kategorilerine göre değerlendirilmesi

	Sürdürülebilir		Kredi		Sermaye- Finansal		Müşteri		Dijital	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Üst Yönetim Mesajları	28	41	32	59	15		15			22
Ekonomik Ortam	24		41	75	47	57	30	47	25	43
Sermaye Türleri	15	14	14	17	36	32	15	15	10	10
Sürdürülebilirlik	65	143	177	122	107	116				
Topluma Katkı			38	99		35				
Kurumsal Yönetim	50		131	192	58	101				
İnovasyon Yaklaşımları			188	88	56	37	213	141	117	133
Gelecek Öngörüler			28	36	30	34	76	55	84	33

Tabloya göre sürdürülebilirlik kavramı üst yönetim mesajları kısmında değerlendirildiğinde kavramın kullanım sıklığının arttığı görülmektedir. Sürdürülebilirliğin artık tercihten ziyade bir gereklilik halini aldığı görülmektedir. Covid-19 krizi sürdürülebilir, kalkınmanın banka yöneticileri gündeminde önemli bir yere sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Kredi kavramı değerlendirildiğinde genellikle tüm kategorilerde kullanım sıklığının arttığı görülmektedir. Pandemi süreciyle uygulanan politikalar sayesinde rekor kredi büyümelerinin kaydedildiğini ifade edebiliriz. Salgın başta hizmet sektörü olmak üzere bütün ekonomik aktörlerin negatif etkilendiği bilinmektedir. Hükümetler ciddi boyutlarda genişlemeci maliye politikaları (doğrudan nakit desteği, kredi desteği, vergi ödemeleri gibi) uyguladığı bilinmektedir.

Sermaye-Finansal kavramları incelendiğinde 2019 yılı topluma katkı kategorisinde hiç değinilmediği, 2020 yılı üst yönetim mesajlarında değinilmediği görülmektedir. Bunun dışında kalan tüm kategoriler de pozitif yönlü bir kullanımlarının olduğu görülmektedir.

Müşteri kavramının daha çok inovasyon yaklaşımları ve gelecek öngörüler kategorilerinde sık kullanıldığını görmekteyiz. Bilişim çağında olmanın etkileriyle müşteri alışkanlıklarında değişimlerin olduğu bilinmekteydi. Ancak pandemi süreciyle birlikte müşteri alışkanlıklarının değişmesi ile bankacılık sektöründe aktif dağıtım kanallarının kullanım oranı ve dijital müşteri sayında artışlar olduğu bilinmektedir.

Dijital kavramı sürdürülebilirlik, topluma katkı, kurumsal yönetim kategorilerinde yer almadığı görülmektedir. İnovasyon yaklaşımları ve gelecek öngörülerini kategorilerinde ise sık kullanımlarının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Pandemi sürecindeki en büyük kazanımı dijitalleşme olarak değerlendirebiliriz. Dijital bankacılık farkındalığının üst düzeye çıkmasıyla piyasaya yönelik işlemlerinde dijital kanallar eklendiğini de ifade edebiliriz.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

İşletmelerin açık, net, şeffaf ve hesap verilebilir raporlar sunması beklenmektedir. Finansal raporlamanın geçmişe yönelik bilgileri kapsadığı ancak gelecekteki değer yaratma kısmının yer almaması kuruluş değerini ortaya koymakta eksik kalmaktadır. Bu belirsizlik entegre düşünceyi ve entegre raporlamanın ortaya çıkışını sağlamıştır. Entegre raporlamayı daha kapsayıcı kuruluşu tüm yönleriyle şeffaf bir şekilde değerlendirebileceği bir raporlama olarak tanımlayabiliriz. Paydaşlarla birlikte belirlenen öncelikli konular raporun temelini oluşturuyor. Faaliyet gösterilen sektörü etkileyen küresel değişimlerde göz önüne alınmaktadır. Belirlenen başlıkların entegre bir yönetim yaklaşımıyla iş stratejilerine uygun olmasını sağlamalıdır.

Bu tezde seçilen bankacılık sektöründe faaliyette bulunan kuruluşların hazırladıkları entegre raporlar kategorilere ayrılarak kavramsal analizleri yapılmıştır. Değerlendirilmesi yapılan entegre raporların kavramsal analizinde oldukça sık karşılaşılan risk ve fırsatlar kavramları bankacılık sektörü tarafından çevresel ve toplumsal açıdan önemsendiğini görmekteyiz. Toplum sorunlarını, nüfus artışını, kaynakların azalması, gelir dağılımındaki dengesizliğin büyümesi gibi çevresel, sosyal ve ekonomik eğilimlerin ve bunlara sundukları çözümleri raporlarında belirtmektedirler.

Üst yönetimin önemli başlıklarından biri olan dijital dönüşüm 2019 yılı pandemi öncesi alternatif bir seçenek olarak görülürken 2020 yılı pandemi sonrası yaşam tarzı haline dönüştüğü bilinmektedir. Kuruluşların bu duruma hızlı uyum sağlamaları sürdürülebilirliği etkin kılmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde genç nüfus için işsizliğin küresel bir sorun olduğunun bilincinde olarak bankacılık sektörü girişimciliği desteklemektedir.

2019 ve 2020 yılı arasındaki kavramsal açıdan en köklü değişiklik covid-19 pandemisi olarak görünmektedir. Pandeminin etkisiyle bankacılık sektörü dijitalleşmeyi amaç haline getirerek, müşteri memnuniyetini, zamansız, mekânsız işlem yapabilme fırsatını sunmaktadır. 2019 yılında dijital alanlarda sınırlı işlem yapılırken, 2020 yılı işletme kapanmalarının yaşanması mobil bankacılığın şube bankacılığının yerini aldığı

görülmektedir. İnternet bankacılığının risk ortamı oluşturmaları da denetim ve güvenlik mekanizmalarında da yenilikçi uygulamalara geçişı desteklemektedir.

İnsan sermayesi açısından performansa dayalı, eşit fırsatlara sahip olunan, adil ve şeffaf yönetim modellerinin uygulandığı raporlarda yer almaktadır ve sektör istihdam yaratırken mesleki gelişime de destek vermektedir. Doğal ve sosyal sermayelerinin toplumsal yatırımlara, yenilenebilir enerji kaynaklarına yatırımlara yönlendirilmektedir. Yaşanan kriz sebebiyle beraber çalışma modeline uygun olacak şekilde uzaktan güvenli çalışmayı sağlayan ortamlara hızlı şekilde geçildiğı bilinmektedir.

Bu tez çalışmasının bundan sonraki çalışmalara örnek olacağı düşünülmektedir. Türkiye’de her geçen gün entegre raporlama yapan kuruluşların sayısı artmaktadır. Dolayısıyla bu tez konusunda yapılan araştırma, yayınlanan entegre raporların artması ve daha fazla sektörü kapsayacak şekilde genişletilerek uygulanabilir.

KAYNAKÇA

- Agca, A., & Aktaş, R. (2007). First time application of IFRS and its impact on financial ratios: a study on Turkish listed firms.
- Altınay, A. T. (2016). Entegre raporlama ve sürdürülebilirlik muhasebesi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (25), 47-64.
- Altuntaş, C., & Türker, D. (2012). Sürdürülebilir tedarik zincirleri: sürdürülebilir raporlarının içerik analizi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14 (3), 39-64.
- Aras, G. ve Sarioğlu, G. U. 2015. 'Kurumsal Raporlamada Yeni Dönem: Entegre Raporlama', TÜSİAD.
- Aydın, S. (2015). Entegre Raporlama. Türkmen Kitabevi. İstanbul.
- Başpınar, A., Türkiye'de ve Dünyada Muhasebe Standartlarının Oluşumuna Genel Bir Bakış. Maliye Dergisi.146: 42-57
- Büyüktopçu, H. İ. (2009). Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Finansal Tablo Düzenlemelerine Etkileri ve Örnek Uygulama.
- Carol, A. A. (2017). The Sustainable Development Goals, Integrated Thinking and the Integrated Raport, Published by the IIRC and ICAS, 1-52.
- Carol, A. A. (2015). The International Integrated Reporting Council: A call to Action, Critical Perspectives on Accounting,23-28
- Cliffe, D. A. 2002. King report on corporate governance for South Africa. https://www.mervynking.co.za/downloads/CD_King2.pdf. (Erişim Tarihi: 18.09.2021).
- Clikeman, P. M. (2004), "Return on the Socially Conscious Corporation". Strategic Finance
- Creswell, J. (2013). Araştırma Deseni, Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları, (çev: Selçuk Beşir Demir), Eğiten Kitap. Ankara.
- Çelebier, M., & Çankaya, F. (2019). Entegre Raporlama ile ilgili Yapılan Çalışmalar: Literatür Taraması. Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi, 5(2), 179-196.
- Dereköy, F. (2018). Entegre Raporlama Uygulamalarının Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi Bağlamında Değerlendirilmesi. Yönetim Bilimleri Dergisi, 16(32), 589-608.

- Dess, G. G., & Picken, J. C. (2000). Changing roles: Leadership in the 21st century. *Organizational dynamics*, 28(3), 18-34.
- Dinç, E. ve Atasel, O. Y. (2016). Türkiye'deki Muhasebe Anlayışının Gelişim Süreci ve Mevcut Durumun İncelenmesi.
- Durak, G. M. 2010. "Türkiye'de Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na Geçişin Tahakkukların Güvenilirliği Ve Kazançların Süreğenliği Üzerindeki Etkileri: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB) Uygulamaları", Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İzmir
- Eccles, R. G., Armbruster, K. (2011). Two Disruptive Ideas Combined Integrated Reporting in the Cloud. First Quarter 2011. 13-15
- Eccles, R. G., Cheng, B., Saltzman, D. (2010). The Landscape of Integrated Reporting Reflections and Next Steps. Massachusetts: The President and Fellows of Harvard College
- Eccles, R. G., Saltzman, D. (2011). Achieving Sustainability Through Integrated Reporting. Stanford Social Innovation Review. Summer 2011, ss:56-61
- Ecless, Robert G. Ve Serafeim, George (2014), " Corporate and Integrated Reporting: A Functional Perspective", Harvard Business School, Ocak 2014,1-21.
- Elmacı, O., & Sevim, Ş. (2017). Entegre raporlamada küresel gelişmeler ve Türkiye için bir model önerisi. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(8), 18-36.
- Entegre Raporlama Uluslararası Çerçevesi'nin Türkçe versiyonuna ulaşmak için: <http://www.theiirc.org/wp-content/uploads/2014/06/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK-Turkish.pdf>
- Ercan, C., & Kestane, A. (2017). Entegre Raporlama ve Türkiye'deki Uygulama Örnekleri Üzerine Bir Araştırma. *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(4), 73-86.
- EY. (2014). Integrated reporting - Elevating value.
- Gençoğlu, Ü. G., & Aytaç, A. (2016). Kurumsal sürdürülebilirlik açısından entegre raporlamanın önemi ve BIST uygulamaları. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (72), 51-66.
- Gökmen, E. Ö. (2013). Entegre Raporlamaya Hazır Mısınız?. *EKOIQ Sercom Danışmanlık*, 70-73.

- GRI-Global Reporting Initiative. (2013). G4 Sürdürülebilirlik Raporlaması Kılavuzları, Raporlama İlkeleri ve Standart Bildirimler
- Güleç, Ö. F., & Özkan, A. (2018). Gri İlişkisel Analiz Yöntemi İle Finansal Performansın Değerlendirilmesi: Bist Çimento Şirketleri Üzerine Bir Araştırma. Muhasebe ve Denetime Bakış, 18 (54), 77-96.
- Güvemli, O., & Özbirecikli, M. (2011). Türkiye'de bağımsız muhasebe denetiminin gelişim süreci 1990-2011. Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi, (1), 146-180.
- Güvemli, O., Aytulun, A., & Şişman, B. (2013). Türkiye’de Muhasebe Mesleğinin Gelişmesi ve İlk Meslek Örgütlenmesi: Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği-1942. Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi, (4), 19-49.
- <https://www.globalcompactturkiye.org/surdurulebilir-kalkinma-amaclari/> , Erişim: 18.12.2019
- IFAC. (2013). Enhancing Organizational Reporting. IFAC Policy Position. www.ifac.org/publications-resources/enhancing-organizational-reporting (09.11.2021)
- IFC (2012). Sustainability Framework: Policy and Performance Standards on Environmental and Social Sustainability, International Finance Corporation, Washington.
- IIRC (2013). “Consultation draft of the International Framework”, www.theiirc.org/consultationdraft2013
- IIRC (2011). “Consultation draft of the International Framework”, www.theiirc.org/consultationdraft2011 (Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi)
- Karğın, S., Aracı, H., & Aktaş, H. (2013). Entegre raporlama: Yeni bir raporlama perspektifi. Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi, 6(1), 27-46.
- Kaya, P. H. (2015). Entegre Raporlama Sisteminin Ortaya Çıkış Sebepleri ve Şirketlere Sağlayacağı Faydalar. Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, 19 (28), 114-130.
- Kaya, U., Aygün, D. ve Yazan, Ö. (2016). Yeni Bir Kurumsal Raporlama Yaklaşımı Olarak Entegre Raporlama ve Dünyadaki Uygulama Örnekleri Üzerine Bir

- Araştırma. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi, 6(11), 85-101.
- Kılıç, B. (2018). Entegre Raporlama ve Türkiye’deki Gelişmeler: Entegre Rapor Hazırlayan İşletmeler Ve BİST Kurumsal Sürdürülebilirlik Endeksinde Yer Alan İşletmeler Açısından Bir İnceleme. Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 20(1), 28-64
- King, M. & Leigh, R. 2017. Entegre Düşünce, Argüden Yönetişim Akademisi Yayınları, İstanbul.
- Köse, E., & Çetinel, T. (2017). Kurumsal ve Entegre raporlama: Bir araştırma.
- Küçükgergerli, N. 2017, Şirket Değerlemesinde Yeni Bir Yaklaşım: Entegre Raporlama Endeksi, Türkmen Kitabevi, İstanbul.
- MAXQDA. Maxquda Nedir?, <https://www.maxquda.com/what-is-maxquda> Erişim Tarihi: 27.03.2022
- Mio, C. (Editör). (2016). Integrated Reporting: A New Accounting Disclosure, London: Palgrave Macmillan.
- Önder, Ş. 2018. Kurumsal Raporlamanın Yeni Trendi Entegre Raporlama (Ekin Yayınevi Ankara).
- Özbirecikli, M., & Pastacıgil, A. (2009). Türkiye’de Muhasebeci Eğitiminin Gelişim Süreci: IFAC Standartları ile Mukayeseli Bir İnceleme. Muhasebe ve Finansman Dergisi, (41), 82-97.
- Özdemir, E. C. (2019). Kurumsal Raporlamada Dünya’da ve Türkiye’de Son Trendler. <http://www.tuyid.org/makaleler>, (103), 1-2.
- Öztürk, S. 2019. Geleceğin Kurumsal Raporlama: Garanti Bankası Örneği. Muhasebe Finansman Dergisi.
- Saban, M., Vargün, H. ve Gürkan, S. 2017. Yatırımcılara Bilgi Sağlama Aracı Olarak Entegre Raporlama. Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi.
- Solak, B., Gönen, S. ve Rasgen, M. (2017). Muhasebe Meslek Mensuplarının Entegre Raporlamaya İlişkin Farkındalık Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması, Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 19(1), 166-188.
- Şahin, Z. ve Çankaya, F. 2018. “Türkiye’de GRI Rehberine Göre Hazırlanan Sürdürülebilirlik Raporlarının İçerik Analizi”, Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, C. XX, S.4, Aralık, s.860-879

- Şamiloğlu, F. 2002. Entelektüel Sermaye, Gazi Kitabevi, s.67.
- Şimşek, A. 2018. Raporlama Kavramı ve Entegre Raporlamanın Türkiye'deki Uygulama Örnekleri Üzerine Bir Araştırma. (Yüksek Lisans Tezi). Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Tarakçıoğlu Altınay, A. (2016). Entegre Raporlama ve Sürdürülebilirlik Muhasebesi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 25, 47-64.
- Tepedelen, A. (2019). Entegre raporlama ve entegre raporlamanın Türk bankacılık sektöründeki uygulamasına yönelik bir araştırma (Master's thesis, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü).
- Topcu, M. K., & Korkmaz, G. (2015). Entegre raporlama: Kavramsal bir inceleme. Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 30(1), 1-22.
- UN, Report of The World Commission on Environment and Development " Our Common Future", 1987.
- WBCSD (2014). Integrated reporting in South Africa: from concept to practice. <https://integratedreporting.org/resource/integrated-reporting-in-southafrica-from-concept-to-practice/>. (Erişim Tarihi: 18.09.2021).
- Yakut, M. Ş. 2021. Ekolojik, Sosyal ve Ekonomik Çevre Boyutlarıyla Entegre Raporlama Türkiye Ağı – Erta (Gazi Yayınevi Ankara).
- Yavuz, V. A. (2010). Sürdürülebilirlik Kavramı Ve İşletmeler Açısından Sürdürülebilir Üretim Stratejileri/Concept Of Sustainability And Sustainable Production Strategies For Business Practices. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7(14), 63-86.
- Yıldırım, G., & Uzun Kocamış, T. (2018). Entegre Raporlama Sürdürülebilir ve Daha İyi Bir Yönetim İçin Entegre Raporlama. İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Yılmaz, B., Atik, M. ve Okyay, A.2017. Geleceğin Raporlama Sistemi: Entegre Raporlama. Muhasebe ve Denetime Bakış.
- Yılmaz, N. D. 2016. " Entegre Raporlamanın Yatırımcılar Açısından Analizi ve Entegre Yatırım Analizi Algoritması", Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

- Yücel, E. 2018. Entegre Raporlama Kurumsal Sürdürülebilirlik Kapsamında Kurumsal Raporlamanın Gelişimi (DORA Yayıncılık Bursa).
- Yüksel, F. (2018). Entegre Raporlama, Değer Yaratma Ve Entelektüel Katma Değer Katsayısı: Bist Kurumsal Yönetim Endeksinde Bir Uygulama. Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 20, 473-492.
- Yüksel, F. ve Araci, H. (2017). Entegre Raporlama, Türk İşletmelerinin Entegre Raporlamaya Bakışı Üzerine Bir Araştırma. Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 24(3), 741-757.
- Yüksel, F. 2018. Kurumsal Yönetim ve Entegre Raporlama İlişkisi: BİST Kurumsal Yönetim Endeks’inde Yer Alan İşletmeler Üzerine Bir Araştırma. Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi.
- Yüksel, F. 2017. Entegre Raporlama (Ekin Yayınevi Ankara). 1. Baskı.
- <http://www.entegreraporlamatr.org/tr/images/pdf/IIRC-TR.pdf> (12.01.2022)
- <http://www.entegreraporlamatr.org/tr/entegre-raporlama/entegre-raporlama-nedir.aspx> (15.01.2022)
- <http://www.skdturkiye.org/entegre-raporlama-turkiye-agi-erta> (17.01.2022)
- <https://www.globalreporting.org/standards/download-the-standards/> (21.01.2022)
- BİST. (2014). Şirketler İçin Sürdürülebilirlik Rehberi. BİST. <http://www.borsaistanbul.com/data/kilavuzlar/surdurulebilirlik-rehberi.pdf> (17.12.2021)
- <https://www.garantibbvainvestorrelations.com/tr/entegre-faaliyet-raporu/> (07.02.2022)
- <http://www.entegreraporlamatr.org/tr/images/pdf/Is-Bankasi-2020-Entegre-Rapor.pdf> (08.02.2022)
- <https://www.isbank.com.tr/contentmanagement/IsbankSurdurulebilirlik/pdf/2019EntegreRaporu.pdf> (08.02.2022)
- <https://www.tskb.com.tr/uploads/file/68223ca3c0e4ceb616f541f6d3f01a3d-1641200684248.pdf> (10.02.2022)

https://www.yapikrediinvestorrelations.com/tr/images/pdf/faaliyet-raporlari/2020/yapi_kredi_2020_entegre_faaliyet_raporu.pdf (12.02.2022)

https://assets.yapikredi.com.tr/ResponsiveSite/assets/pdf/arsiv/surdurulebilirlik/YKB_ER_19_TR.pdf (12.02.2022)

<http://www.tmsk.org.tr>(13.12.2021)

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler :

Adı ve Soyadı : NURİYE ŞENOCAK

Eğitim Durumu :

Lisans Öğrenimi : MAKÜ – İİBF - İŞLETME

Yabancı Dil ve Düzeyi : İNGİLİZCE (Orta Seviye)

İş Deneyimi : PUSULA AKADEMİ – EĞTİM DANIŞMANI